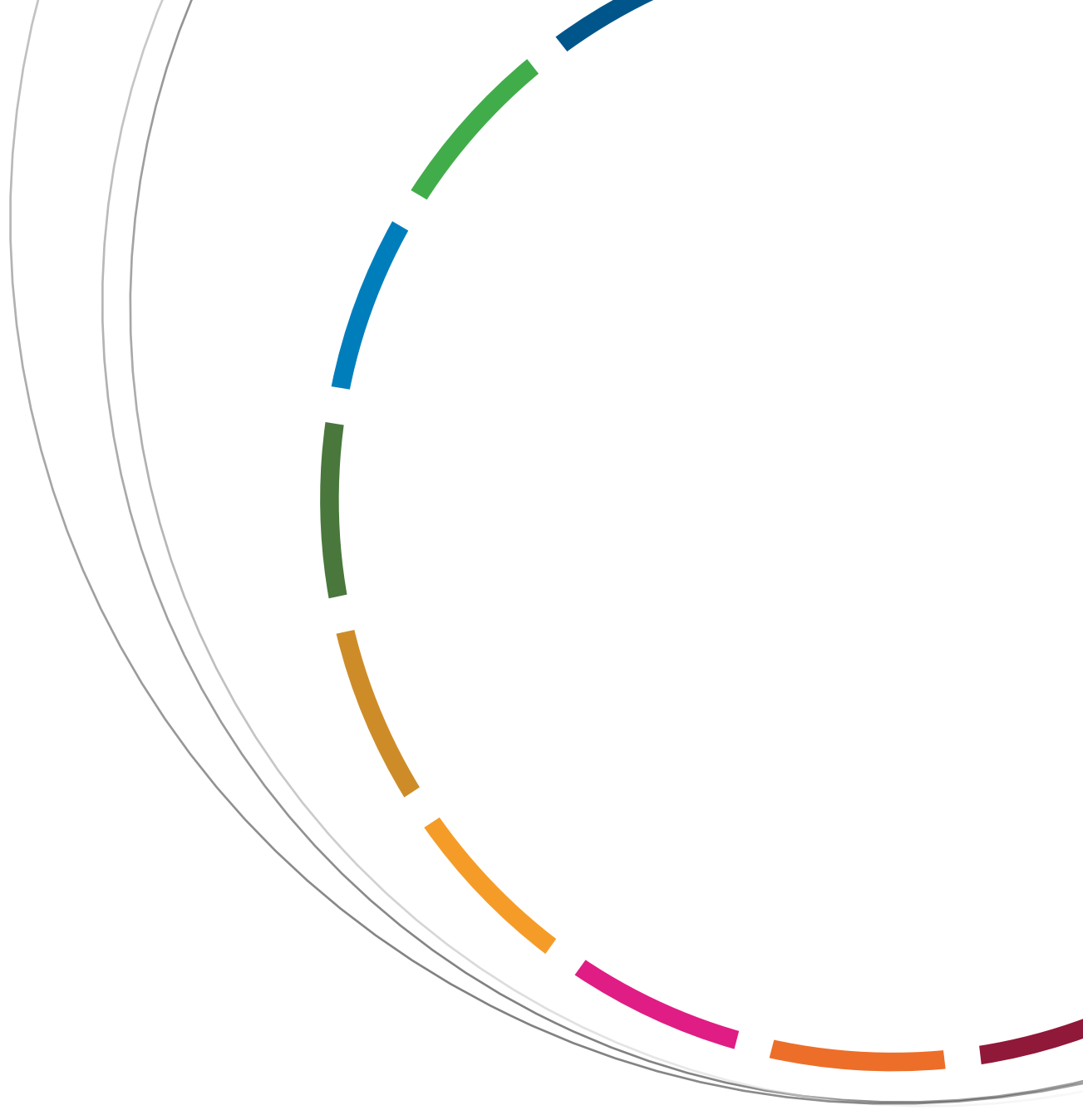

polska pomoc

**Wieloletni program
współpracy rozwojowej
2021–2030
Solidarność dla rozwoju**

Wieloletni program
współpracy rozwojowej
2021–2030
Solidarność dla rozwoju

Załącznik do Uchwały nr 11/2021 Rady Ministrów
z dnia 19 stycznia 2021 r.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
1. WIZJA, CELE WSPÓŁPRACY ROZWOJOWEJ	9
2. POLSKA WSPÓŁPRACA ROZWOJOWA - GŁÓWNE ZASADY I PUNKTY ODNIESIENIA	13
2.1. Punkty odniesienia i ramy dokumentu	13
2.2. Zasady współpracy rozwojowej	15
2.2.1. Efektywność i skuteczność współpracy rozwojowej	15
2.2.2. Spójność polityk na rzecz rozwoju	16
3. PRIORYTETY POLSKIEJ POMOCY	19
3.1. Priorytety geograficzne	19
3.2. Priorytety tematyczne	21
3.2.1. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje	22
3.2.2. Równe szanse	23
3.2.2.1. Edukacja	23
3.2.2.2. Godna praca	24
3.2.2.3. Przedsiębiorczość	24
3.2.2.4. Redukcja nierówności	25
3.2.2.5. Zrównoważone miasta	26
3.2.2.6. Regionalne planowanie rozwoju i rozwój obszarów wiejskich	27
3.2.3. Zdrowie	27
3.2.4. Klimat i zasoby naturalne	28
3.2.4.1. Czysta woda i warunki sanitarne	29
3.2.4.2. Lasy i różnorodność biologiczna	30

3.2.4.3. Odnawialne źródła energii 30

3.2.5. Priorytety przekrojowe *Polskiej pomocy* 30

4. POMOC HUMANITARNA 33

---

5. EDUKACJA GLOBALNA I WOŁONTARIAT 37

---

6. NARZĘDZIA I PARTNERZY POLSKIEJ WSPÓŁPRACY ROZWOJOWEJ 43

6.1. Narzędzia 43

6.2. Partnerzy 44

6.2.1. Współpraca Rządu RP z podmiotami krajowymi 44

6.2.1.1. Współpraca z partnerami społecznymi 44

6.2.1.2. Współpraca z instytucjami publicznymi 45

6.2.1.2.1. Współpraca z samorządami terytorialnymi 45

6.2.1.3. Współpraca z sektorem prywatnym 45

6.2.2. Współpraca za pośrednictwem organizacji międzynarodowych 46

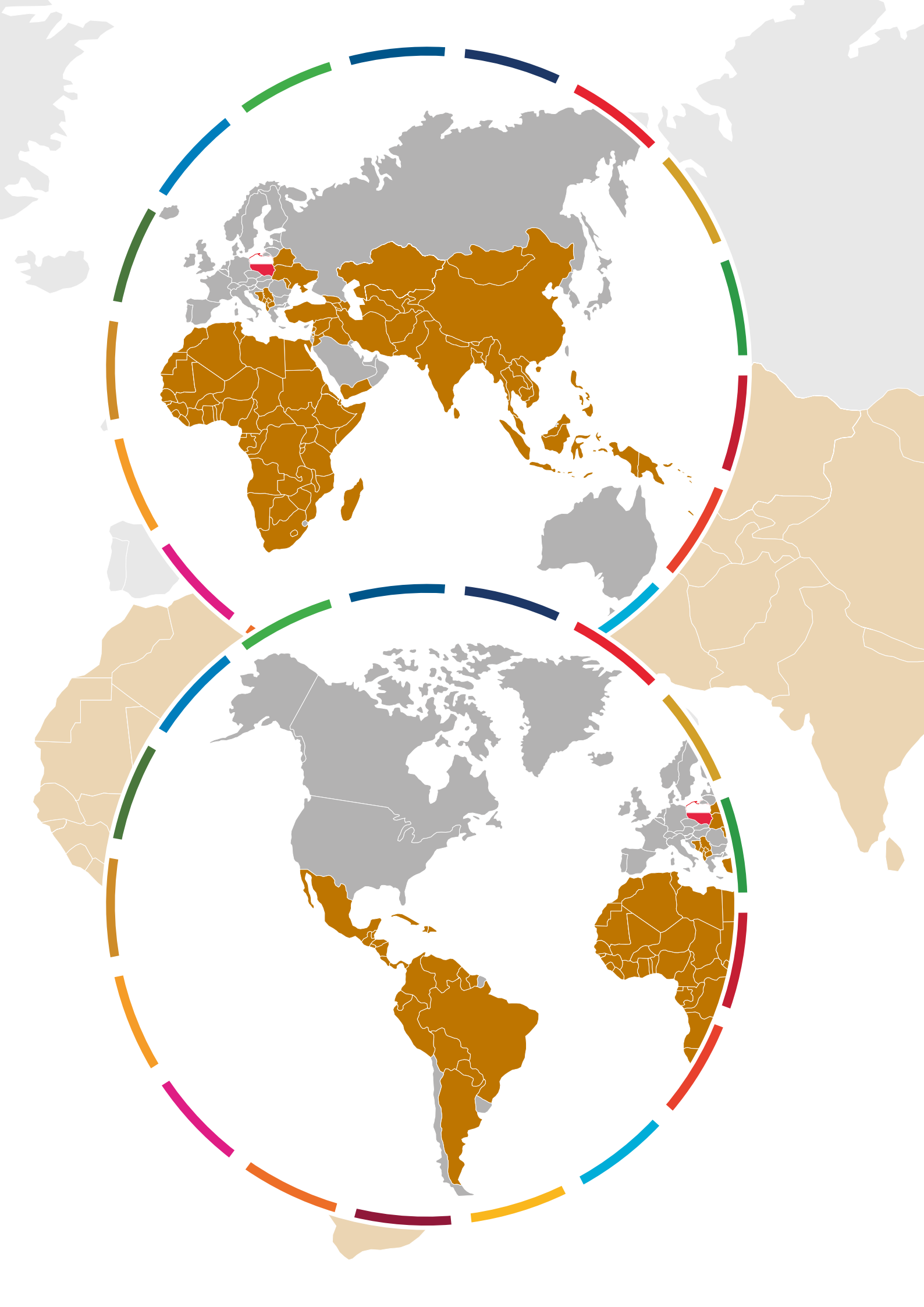
6.2.3. Współpraca z wielostronnymi bankami rozwoju (Multilateral Development Banks, MDBs) 47

7. OD PROGRAMU DO EFEKTÓW 51

---

8. KOMUNIKACJA 55

WSTĘP

Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej. Ta naczelna zasada, zawarta w art. 2 Konstytucji RP, nakłada na instytucje państwa obowiązek podejmowania działań, które realnie, a nie tylko deklaratywnie, mają charakter solidarny, tj. realizują potrzeby wspólnoty i zachęcają wszystkich uczestników życia społecznego do wzajemnego wspierania się. Obowiązek ten dotyczy zarówno działań krajowych, jak i międzynarodowych. Polska, która przez kilka ostatnich dekad była beneficjentem zagranicznego wsparcia rozwojowego, wraz ze zwiększającym się poziomem zamożności i dynamicznie rosnącą gospodarką coraz bardziej się od tego wsparcia uniezależnia – a jednocześnie zwiększa swoje możliwości pomocy innym, słabiej rozwiniętym państwom. Oceny tej nie zmienia globalna pandemia COVID-19, której społeczne i gospodarcze skutki są w innych krajach znacznie bardziej dotkliwe niż w Polsce. W tej sytuacji naszym obowiązkiem jest stopniowe zwiększanie *Polskiej pomocy rozwojowej i humanitarnej*, stosownie do rosnących możliwości – z korzyścią zarówno dla beneficjentów tej pomocy, jak i dla międzynarodowej pozycji i wizerunku RP.

Program *Solidarność dla rozwoju* jest głosem Polski w globalnej debacie na temat przyszłości świata i wkładem naszego kraju w realizację założeń *Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030*¹.

Ubóstwo, wyzysk i znaczne dysproporcje rozwojowe są jednymi z kluczowych wyzwań współczesnego świata. Globalny kryzys wartości, efekty zmian klimatu czy dynamiczne zmiany demograficzne w krajach rozwijających się (w tym niekontrolowane migracje ekonomiczne) wpływają w różnym stopniu na nas wszystkich. Co więcej, cechą charakterystyczną współczesnego świata jest zmienność, która z jednej strony stwarza nowe możliwości, z drugiej może również powodować zagrożenia. Zmienność tę unaoczniała trwająca od początku 2020 r. pandemia COVID-19. Wywołała ona skutki o zasięgu globalnym, trudne do wyobrażenia jeszcze kilka miesięcy wcześniej, a jej efekty odczuwalne będą przez najbliższe lata.

---

¹ Zob. Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 25 września 2015. *Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030*, udostępniona do ogólnego upowszechniania 21 października 2015, serwis Ośrodka Informacji ONZ w Warszawie, http://www.unic.un.org.pl/files/164/Agenda%202030_pl_2016_ostateczna.pdf [dostęp: 19 października 2020].

Odpowiedzią na wyzwania współczesności jest przyspieszający postęp technologiczny, który jednak może przyczynić się zarówno do niwelowania różnic rozwojowych, jak i do ich pogłębienia. Chociaż dzisiejszy świat oferuje coraz więcej narzędzi i sposobów, by przeciwdziałać negatywnym zjawiskom, wciąż nie jest on wolny od dyskryminacji, aktów przemocy, wojen i konfliktów. Nierówności występują zarówno wewnątrz, jak i między państwami, a także w wymiarze indywidualnym; mogą dotyczyć grup społecznych i jednostek znajdujących się w różnej sytuacji życiowej. Przyczyną generującą nierówności jest skomplikowany układ politycznych, historycznych, ekonomicznych, społecznych, a także klimatycznych i środowiskowych współzależności. W przeciwdziałaniu nierównościom konieczna jest najpierw diagnoza i nazwanie wyróżniającego się problemu bądź przyczyny nierówności, a następnie zastosowanie skoordynowanych działań kompleksowo odpowiadających na najbardziej palące problemy i oferujących korzyści dla obecnych i przyszłych pokoleń.

Odpowiedzią na ten stan jest dążenie do zrównoważonego rozwoju – budowanie świata, w którym dostęp do dóbr, zasobów, szans i korzyści oraz dostęp do wiedzy ma coraz więcej osób i w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie. Zrównoważony świat, m.in. uwzględniający aksjologiczne podstawy zrównoważonego rozwoju, jest w mniejszym stopniu podatny na sytuacje kryzysowe, w tym przede wszystkim te wywoływane przez człowieka. Zrównoważony świat to większa szansa na trwały pokój i dobrobyt, oparty na poszanowaniu dóbr podstawowych, w tym praw i godności człowieka.

Program *Solidarność dla rozwoju* to trzeci wieloletni program współpracy rozwojowej. Dwa poprzednie obejmowały lata 2012–2015 i 2016–2020, czyli prawie całą dekadę, podczas której ewoluowały poglądy zarówno na temat struktury, jak i skuteczności wsparcia dla rozwoju. Doświadczenie Polski w tym obszarze pozwala nam zdefiniować obszary priorytetowe, w których nasze wsparcie realnie przyczyni się do pozytywnych zmian. Nowy program jest oparty na wnioskach, które wyciągnęliśmy z dotychczasowych działań. Z jednej strony oznacza więc kontynuację w obszarach, w których pozytywne efekty są już widoczne, z drugiej – obejmuje konieczne zmiany wynikające z ewaluacji poprzednich programów. Założeniem programu *Solidarność dla rozwoju* jest określenie kierunków dla całej polskiej oficjalnej pomocy rozwojowej (ODA).

W nowym programie określamy priorytety tematyczne, które opierają się na celach zrównoważonego rozwoju (ang. *Sustainable Development Goals*, SDGs). Cele te stanowią fundamentalną część *Agendy 2030*, która zakłada współzależność trzech aspektów zrównoważonego rozwoju: gospodarczego, społecznego i środowiskowego². Działania wpisują się również w „eliminację ubóstwa we wszystkich formach i wymiarach”³. *Agenda 2030* oraz *Nowy europejski konsensus w sprawie rozwoju*⁴ to polityczne ramy, umożliwiające

---

² Zob. Preambuła Rezolucji przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne w dniu 25 września 2015 r. *Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030*, jw., s. 1.

³ Tamże.

⁴ Zob. Wspólne oświadczenie Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie, Parlamentu Europejskiego i Komisji, *Nowy europejski konsensus w sprawie rozwoju „Nasz świat, nasza godność, nasza przyszłość”*, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej (2017/C 210/01), 30 czerwca 2017, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex:42017Y0630\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex:42017Y0630(01)) [dostęp: 19 października 2020].

kompleksowe podejście do osiągnięcia powyższych celów. Polska aktywnie włącza się w realizację tych zobowiązań, co stanowi jedno z istotnych zadań obowiązującej *Strategii Polskiej Polityki Zagranicznej na lata 2017–2021*⁵.

Niezmiennie pozostają podstawy realizacji przez nasz kraj działań pomocowych. Polska współpraca na rzecz zrównoważonego rozwoju odzwierciedla wyznawane przez nas wartości, bazujące na idei sprawiedliwości i praworządności, demokratyzacji wzorców życia społecznego, solidaryzmu międzypokoleniowego oraz chrześcijańskich zasadach moralnych i etycznych oraz na tych samych zasadach wywodzących się także z innych źródeł. Nowy program współpracy rozwojowej potwierdza przywiązanie społeczeństwa do idei solidarności międzynarodowej i poczucia współodpowiedzialności za losy ludzkości oraz przeciwstawiania się rozwojowi ideologii o charakterze totalitarnym, a także przejawiających taki charakter form rządzenia i praktyk funkcjonowania społeczeństw. Pamięć o wsparciu ze strony innych państw, organizacji międzynarodowych, a także Kościoła Katolickiego, innych kościołów chrześcijańskich oraz innych związków wyznaniowych, jakiego Polacy doświadczyli w okresie reżimu komunistycznego, a następnie podczas transformacji ustrojowej, i o wymiernych efektach tego wsparcia, to ważna siła napędowa *Polskiej pomocy*. Zrównoważony i bezpieczny świat w oczywisty sposób pozostaje w interesie Polski. Stabilna sytuacja polityczna, ekonomiczno-społeczna i środowiskowa w najbliższym i dalszym otoczeniu to warunek dla dalszego konsekwentnego rozwoju oraz bezpieczeństwa naszego kraju i innych państw. Pomoc rozwojowa jest więc ważnym instrumentem w realizacji założeń polskiej polityki zagranicznej.

Poprzez realizację działań pomocowych chcemy tworzyć silniejsze, wzajemnie korzystne relacje polityczne, gospodarcze i społeczne z krajami partnerskimi *Polskiej pomocy*. Dlatego naszym długofalowym planom przyświeca idea wzmocnienia potencjału politycznego, gospodarczego i społecznego państw rozwijających się. Będziemy między innymi wspierać budowanie zdolności instytucjonalnych oraz równomierne wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego tak, aby ich społeczeństwa znajdowały własne rozwiązania dla swoich problemów i w jak największym stopniu brały odpowiedzialność za swoją przyszłość, rozwój i dobrobyt.

Zdajemy sobie sprawę, że osiągnięcie tak ambitnych celów na poziomie globalnym wymaga podjęcia zdecydowanych i kompleksowych działań przez całą społeczność międzynarodową. Działan angażujących – w różnym zakresie, ale wspólnie – środki i zasoby poszczególnych państw i organizacji. Jako odpowiedzialny partner, uznając potrzebę współdziałania, Polska po raz kolejny potwierdza deklarację, że będzie dążyć – uwzględniając bieżącą sytuację budżetową – do systematycznego zwiększania Oficjalnej Pomocy Rozwojowej do poziomu 0,33% DNB do 2030 r.

Realizacja programu *Solidarność dla rozwoju* jest zatem strategiczną inwestycją we wspólną przyszłość i polskim planem działań na rzecz budowy bardziej zrównoważonego i bezpiecznego świata.

⁵ Zob. *Strategia Polskiej Polityki Zagranicznej na lata 2017-2021*, serwis internetowy Rzeczypospolitej Polskiej (MSZ), <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/co-robimy> [dostęp: 19 października 2020].

1

WIZJA, CELE WSPÓŁPRACY ROZWOJOWEJ

Polska poprzez współpracę rozwojową chce przyczynić się do budowy bardziej zrównoważonego świata dla obecnych i przyszłych pokoleń.

Podjmując inicjatywy na rzecz zrównoważonego rozwoju i wzmocnienia stabilności w krajach partnerskich, wspieramy zarazem rozwój i bezpieczeństwo naszego państwa. Współpraca rozwojowa pozwala włączyć się w globalne wysiłki na rzecz redukcji ubóstwa i nierówności, promując przy tym polski interes narodowy. Dbając o bezpieczeństwo i zrównoważony rozwój krajów partnerskich, kładzie podwaliny pod wzmocnienie relacji politycznych i gospodarczych, w tym poszerzenie współpracy ekonomicznej.

Wśród wyzwań, które co najmniej do 2030 r. będą kształtowały debatę i decyzje na poziomie globalnym, są: rosnąca niestabilność środowiska międzynarodowego, silne i wielokierunkowe zmiany demograficzne w państwach rozwijających się i wciąż pogłębiające się różnice ekonomiczne między światem rozwijającym się a państwami wysoko rozwiniętymi, jak również zmiany klimatu skutkujące m.in. ograniczeniem dostępu do zasobów naturalnych i wymuszające migracje ludzi w ich poszukiwaniu. Większość tych wyzwań już dziś wymaga zdecydowanego działania społeczności międzynarodowej. Mamy nadzieję, że skuteczna realizacja ściśle skorelowanego z *Agendą 2030 Wieloletniego programu współpracy rozwojowej na lata 2021–2030* przysłuży się kreowaniu znaczących, pozytywnych zmian zarówno we współczesnym świecie, jak i długofalowo na rzecz przyszłych pokoleń⁶. Wierzymy, że program *Solidarność dla rozwoju* przyczyni się do wzmocnienia autorytetu i pozycji międzynarodowej naszego kraju.

Priorytety tematyczne *Polskiej pomocy* określone w programie, które będziemy realizować ze szczególnym naciskiem, uwzględniają nasze dotychczasowe doświadczenie, perspektywiczne kierunki zaangażowania i globalne wyzwania. Poprzez te priorytety będziemy wdrażać w szczególności założenia następujących celów zrównoważonego rozwoju: *Cel 16. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje*, *4. Dobra jakość edukacji*,

⁶ Zrealizowany w 2019 r. przez OECD pierwszy przegląd finansowania zrównoważonego rozwoju wskazuje na pilną potrzebę mobilizacji środków. Zgodnie z raportem nie nastąpił, obiecany podczas przyjmowania w lipcu 2015 r. *Addis Ababa Action Agenda*, wzrost środków finansowych, które miały być udostępnione państwom rozwijającym się dla realizacji celów zrównoważonego rozwoju, zob. OECD, *Global Outlook on Financing for Sustainable Development 2019: Time to Face the Challenge* (Summary in Polish), OECD Publishing, Paris 2019, <https://doi.org/10.1787/5d1c22aa-pl> i <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/5d1c22aa-pl.pdf?expires=1569330812&id=id&accname=guest&checksum=65EAAE12B8DC5AB2A02FF2F319F74CD0> [dostęp: 19 października 2020].

8. Wzrost gospodarczy i godna praca, 10. Mniej nierówności, 3. Dobre zdrowie i jakość życia, 6. Czysta woda i warunki sanitarne, 11. Zrównoważone miasta i społeczności oraz 13. Działania w dziedzinie klimatu.

W odniesieniu do priorytetów geograficznych chcemy skoncentrować środki i działania na 10 priorytetowych krajach partnerskich, aby nasze wsparcie odniosło jak największy efekt. Ponadto będziemy respektować międzynarodowe zasady udzielania pomocy, szczególnie te dotyczące efektywności i spójności polityk na rzecz rozwoju.

Uważamy, że podstawą właściwego funkcjonowania państw i społeczeństw – a tym samym kluczowym czynnikiem umożliwiającym zrównoważony rozwój – są pokojowe, sprawiedliwe i silne instytucje. Dlatego w krajach partnerskich będziemy wspierać ich budowę i rozwój, z założeniem, że przyczynią się do ochrony praw człowieka, rozwoju demokracji i społeczeństwa obywatelskiego.

Chcemy inwestować w młodych ludzi poprzez zapewnienie im dostępu do wysokiej jakości edukacji i tworzenie godnych miejsc pracy. Będziemy dążyć do poprawy jakości życia i opieki zdrowotnej, szczególnie dla najsłabszych: dzieci, osób z niepełnosprawnością, ofiar przemocy i konfliktów.

Zdając sobie sprawę, że już dziś ponad połowa ludzkości mieszka w miastach, chcemy zaangażować się w działania, które zapewnią, że miasta i osiedla staną się bardziej przyjazne, bezpieczne i zrównoważone. Będziemy dążyć do zapewnienia jak najszerszego dostępu do czystej wody i czystego powietrza. Chcemy wspierać środowisko naturalne poprzez aktywne włączenie się w inicjatywy na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatycznym i środowiskowym, dążąc tym samym do neutralności klimatycznej w duchu sprawiedliwej transformacji, mając na uwadze zróżnicowane potrzeby i możliwości różnych państw. Brak wspólnej, społecznie odpowiedzialnej reakcji na pogłębiane działalnością człowieka zmiany klimatu może skutkować katastrofą na skalę dotąd niespotykaną. Dlatego działania na rzecz klimatu będą dla nas celem przekrojowym.

Jako państwo członkowskie Unii Europejskiej będziemy kontynuować wysiłki, aby wspólnota, prowadząc współpracę na rzecz rozwoju, uwzględniała wiedzę i doświadczenie wszystkich swoich członków. Przekrojowo będziemy działać też na rzecz równości między kobietami a mężczyznami i wzmocnienia pozycji społecznej kobiet i dziewcząt. Dążąc do zwiększenia skuteczności Unii Europejskiej w zakresie współpracy rozwojowej, Polska będzie aktywnie uczestniczyć w procesie planowania poszczególnych strategii współpracy rozwojowej w krajach partnerskich oraz w procesie monitorowania realizacji ich celów.

Działania *Polskiej pomocy* będziemy realizować wspólnie z partnerami zaangażowanymi we współpracę rozwojową, w oparciu o priorytety polskiej polityki zagranicznej. Chcemy połączyć działania administracji publicznej, sektora prywatnego, organizacji pozarządowych i środowiska naukowego, aby efektywniej realizować wspólne zadania. Łączenie działań i ich wzajemne uzupełnianie się pozwalają na skuteczniejszą odpowiedź na globalne wyzwania i skuteczniejsze wdrożenie założeń *Polskiej pomocy*. Zdajemy sobie sprawę, że realizacja postanowień *Agendy 2030* wymaga ogromnych nakładów finansowych, znacznie przewyższających sumy, jakie państwa i organizacje międzynarodowe mogą przeznaczyć na oficjalną pomoc rozwojową. Dlatego w perspektywie osiągnięcia globalnych celów do 2030 r. kluczowe będzie zaangażowanie sektora prywatnego i organizacji pozarządowych,

z zachowaniem standardów odpowiedzialności społecznej i środowiskowej. Sektor prywatny odgrywa integralną rolę w zmniejszaniu ubóstwa i stymulowaniu rozwoju gospodarczego. Rola ta nie ogranicza się tylko do mobilizowania środków finansowych. Prywatne firmy przyczyniają się do poprawy wydajności pracy i wprowadzają na lokalne rynki innowacje technologiczne, a transformacja sektora prywatnego może przyczynić się również do ochrony środowiska i klimatu. Produkty, usługi i technologie oferowane przez sektor prywatny mogą mieć znaczący wpływ na stawianie czoła wyzwaniom rozwojowym, z którymi borykają się społeczeństwa krajów rozwijających się.

Zamierzamy zmobilizować polski biznes do włączenia się w budowę zrównoważonego rozwoju i dobrobytu na świecie. Zysk finansowy i wymierne efekty rozwojowe i środowiskowe mogą, a często nawet powinny iść w parze. Istotną kwestią jest włączenie organizacji pozarządowych do współpracy z sektorem biznesu celem zwiększenia trwałości działań, jak również ich transparentności dla dobra lokalnych społeczności.

Naszą ambicją jest także to, aby polskie społeczeństwo było coraz bardziej świadome najpilniejszych wyzwań współczesnego świata oraz abyśmy wszyscy poczuli się współodpowiedzialni za globalny rozwój. Poprzez edukację globalną, będącą częścią wychowania i kształcenia polskiego społeczeństwa obywatelskiego, chcemy jeszcze bardziej uświadomić naszym rodakom wpływ, jaki mają nasze codzienne wybory na jakość życia ludzi, zarówno tych z najbliższego sąsiedztwa, jak i w odległych krajach. Każdy człowiek powinien uwierzyć, że może i potrafi zmieniać świat! Mamy nadzieję, że w ten sposób będzie postrzegana przez wszystkich mieszkańców naszego kraju także *Polska pomoc* – jako szansa i narzędzie służące poprawie sytuacji na świecie.

2

POLSKA WSPÓŁPRACA ROZWOJOWA - GŁÓWNE ZASADY I PUNKTY ODNIESIENIA

2.1. PUNKTY ODNIESIENIA I RAMY DOKUMENTU

W ramach polskiej współpracy rozwojowej realizowane są priorytety polityki zagranicznej Polski oraz założenia ustawy z dnia 16 września 2011 r. o współpracy rozwojowej⁷.

Jako odpowiedzialny partner chcemy również wypełniać zobowiązania wynikające z członkostwa Polski w organizacjach międzynarodowych. Polska aktywnie angażuje się w realizację oraz monitorowanie postanowień *Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030*. Dokument ten stanowi uniwersalny „plan działań na rzecz ludzi, naszej planety i dobrobytu”⁸. Integralną częścią *Agendy* jest także *Plan Działań z Addis Abeby* (ang. *Addis Ababa Action Agenda*), który wyznacza ramy finansowania na rzecz rozwoju w duchu globalnego partnerstwa i solidarności⁹.

„Polska jest dziś gotowa do wzięcia swojej części odpowiedzialności za międzynarodowe bezpieczeństwo (...) także w wymiarze polityki klimatycznej”¹⁰. Zgodnie ze Śląską Deklaracją Solidarnej i Sprawiedliwej Transformacji, przyjętą przez światowych przywódców z inicjatywy polskiej prezydencji UNFCCC COP24¹¹, aspekt społeczny jest kluczowy dla efektywnej transformacji na drodze do gospodarki niskoemisyjnej i dla uzyskania szerokiej społecznej aprobaty dla zachodzących zmian, a instrumenty rozwojowe mają potencjał kreowania godnych miejsc pracy i zwiększania odporności na zmiany klimatu. Większość celów Planu Strategicznego dla Różnorodności Biologicznej do 2020 r. – tzw.

7 Dz. U. z 2020 r. poz. 1648 i 2023.

8 Zob. Preambuła *Rezolucji przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne w dniu 25 września 2015 r. Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030*, jw.

9 Przyjęta w lipcu 2015 r. *Addis Ababa Action Agenda* (AAAA) wskazuje na potrzebę zaangażowania finansowego szerokiego spektrum podmiotów na rzecz zrównoważonego rozwoju: rządów, firm sektora prywatnego, fundacji i osób prywatnych, oraz operowanie tymi środkami w bardziej skoordynowany sposób. Agenda podkreśla także ważną rolę narodowych strategii zrównoważonego rozwoju oraz kluczową dla ich realizacji mobilizację zasobów krajowych. Zob. cyfrowa platforma wiedzy na temat zrównoważonego rozwoju, ONZ 2015, <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&type=400&nr=2051&menu=35> [dostęp: 19 października 2020].

10 Por. *Wystąpienie Prezydenta RP Andrzeja Dudy podczas uroczystego otwarcia Szczytu Klimatycznego oraz Szczytu Liderów COP24*, Katowice 2018, <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wypowiedzi-prezydenta-rp/wystapienia/art,589,wystapienie-prezydenta-rp-podczas-uroczystego-otwarcia-szczytu-klimatycznego-oraz-szczytu-liderow-cop24.html> [dostęp: 19 października 2020].

11 Zob. Deklaracja Solidarnej i Sprawiedliwej Transformacji, COP24, Katowice 2018, <https://cop24.gov.pl/pl/prezydencja/inicjatywy/deklaracja-just-transition/> [dostęp: 19 października 2020].

celów Aichi – nie zostanie osiągnięta, w związku z czym Polska jest zdecydowana wzmocnić działania na rzecz różnorodności biologicznej, wdrażając nowe globalne ramy dla różnorodności biologicznej po 2020 r. Działania te obejmują wspieranie krajów trzecich w ich staraniach o zapewnienie ochrony i zrównoważonego wykorzystania różnorodności biologicznej. Polska zwraca również uwagę na cele, priorytety i zasady przewodnie *Ram Ograniczania Ryzyka Katastrof z Sendai na lata 2015–2030*¹², podkreślając potrzebę dążenia do znacznego zmniejszenia ryzyka i strat dla życia, zdrowia i dobrobytu w państwach rozwijających się.

Ważnym punktem odniesienia dla polskiej współpracy rozwojowej jest *Nowy europejski konsensus w sprawie rozwoju*¹³. Jest to wspólny plan działania Unii Europejskiej i poszczególnych państw członkowskich na rzecz likwidacji ubóstwa i osiągnięcia trwałego globalnego rozwoju w wymiarze gospodarczym, społecznym i środowiskowym. Po raz pierwszy ma on zastosowanie w całości do wszystkich instytucji Unii Europejskiej i obliuguje wszystkie państwa członkowskie do ściślejszej współpracy na rzecz zrównoważonego rozwoju. Ramy zaangażowania Unii Europejskiej na świecie wyznacza także *Globalna strategia UE na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa*¹⁴ oraz zmieniona europejska polityka sąsiedztwa.

Realizacja postanowień dokumentów międzynarodowych znajduje swoje odzwierciedlenie w polskiej polityce zagranicznej i wewnętrznej. W wymiarze międzynarodowym są to działania w ramach programu *Polska pomoc*. W wymiarze wewnętrznym jest to nowy model polskiej polityki rozwoju, który jest zawarty w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2020 (z perspektywą do 2030)*¹⁵.

Od października 2013 r. Polska jest członkiem Komitetu Pomocy Rozwojowej Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (ang. *Development Assistance Committee, Organisation for Economic Co-operation and Development*, DAC OECD). Jako państwo członkowskie dążymy do realizacji wytycznych przyjętych przez Komitet i stosujemy się do rekomendacji.

Jako członek Organizacji Narodów Zjednoczonych, Unii Europejskiej oraz OECD, Polska podjęła szereg zobowiązań politycznych zwiększenia aktywności na arenie międzynarodowej na rzecz redukcji ubóstwa. Zgodnie z tymi zobowiązaniami, w perspektywie czasowej objętej niniejszym programem, będziemy dążyć do systematycznego zwiększenia nakładów finansowych przeznaczanych na współpracę rozwojową do 0,33% DNB w 2030 r.

---

12 Zob. *Ramy Ograniczania Ryzyka Katastrof z Sendai na lata 2015-2030*, ONZ (United Nations Office for Disaster Risk Reduction), 2015, <https://undrr.org/publication/sendai-framework-disaster-risk-reduction-2015-2030> [dostęp: 19 października 2020].

13 Zob. *Nowy Europejski Konsensus w sprawie Rozwoju „Nasz świat, nasza godność, nasza przyszłość”*, jw.

14 Zob. *Globalna strategia UE na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa* z czerwca 2016, serwis internetowy ESDZ, http://eeas.europa.eu/archives/docs/top_stories/pdf/eugs_review_web.pdf [dostęp: 19 października 2020].

15 Zob. rządowa *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2020 (z perspektywą do 2030)*, Warszawa 2017, <https://www.gov.pl/documents/33377/436740/SOR.pdf> [dostęp: 19 października 2020].

2.2. ZASADY WSPÓŁPRACY ROZWOJOWEJ

Polska współpraca rozwojowa jest realizowana zgodnie z zasadami przestrzegania uniwersalnych, niezbywalnych i niepodzielnych praw człowieka i podstawowych wolności, demokracji, rządów prawa i dobrego rządzenia, równości oraz solidarności.

2.2.1. Efektywność i skuteczność współpracy rozwojowej

Realizując współpracę rozwojową, Polska dąży do zapewnienia jej skuteczności i efektywności. Na forum międzynarodowym nasz kraj uczestniczy w pracach Globalnego Partnerstwa na rzecz Efektywności Współpracy Rozwojowej, które stanowi główną platformę dialogu na temat efektywności działań rozwojowych. Będziemy kontynuować działania służące wypełnianiu przez Polskę postanowień z IV Forum na rzecz Skuteczności Pomocy w Pusan¹⁶:

- » własność (*country ownership*) – przy współpracy rozwojowej powinny być uwzględniane priorytety krajów partnerskich (biorców pomocy), zawarte m.in. w narodowych strategiach rozwoju, oraz modele współpracy rozwojowej dostosowane do potrzeb kraju biorcy i jego specyficznej sytuacji,
- » nastawienie na rezultaty – inwestycje i wysiłki podejmowane we współpracy rozwojowej muszą mieć długotrwały wpływ na ograniczanie ubóstwa, redukcję nierówności oraz zrównoważony rozwój, a także przyczyniać się do podniesienia potencjału krajów rozwijających się zgodnie z ich priorytetami,
- » inkluzywne partnerstwo na rzecz rozwoju – konieczne jest włączenie możliwie szerokiego kręgu różnych interesariuszy w zrównoważony rozwój przy jednoczesnym uwzględnieniu ich różnorodnej i uzupełniającej się roli,
- » przejrzystość i wzajemna odpowiedzialność – zapewnienie transparentności udzielanej pomocy rozwojowej oraz wzajemnej odpowiedzialności we współpracy rozwojowej w odniesieniu do beneficjentów, obywateli, organizacji i interesariuszy.

Ważnym elementem działań rozwojowych, zapewniającym ocenę ich jakości, jest monitorowanie i ewaluacja efektów udzielonego wsparcia. Bogate doświadczenie polskiej statystyki publicznej może stanowić wsparcie monitorowania i ewaluacji współpracy rozwojowej.

---

¹⁶ Zob. *The Busan Partnership for Effective Development Co-operation*, Pusan 2011, serwis internetowy OECD, <https://www.oecd.org/development/effectiveness/busanpartnership.htm> [dostęp 19 października 2020].

2.2.2. Spójność polityk na rzecz rozwoju

Spójność polityk na rzecz rozwoju (ang. *Policy Coherence for Development, PCD*) ma podstawy traktatowe (art. 208 Traktatu z Lizbony¹⁷). Stanowi również część szerszego procesu określonego przez OECD, w którym *Spójność polityk na rzecz zrównoważonego rozwoju* (ang. *Policy Coherence for Sustainable Development, PCSD*¹⁸) uważana jest za kluczowy element wdrażania *Agendy 2030*.

Celem *Spójności polityk na rzecz rozwoju* jest opracowanie i realizacja polityk przez państwa w taki sposób, aby w miarę możliwości wspierać cele rozwojowe. Intencją jest również unikanie działań, które negatywnie wpływają na możliwości rozwoju krajów rozwijających się.

Elementy kluczowe przy realizacji *Spójności polityk na rzecz zrównoważonego rozwoju* to:

- » zapewnienie zgodności z globalnymi SDGs, wspieranie realizacji SDGs w trakcie międzynarodowych negocjacji na forach międzynarodowych,
- » wprowadzenie kryteriów/elementów zrównoważonego rozwoju do publicznych polityk,
- » wprowadzenie zmian w politykach krajowych, które przyczynią się do globalnego rozwoju,
- » wspieranie krajów rozwijających się w ich dostosowaniu do standardów międzynarodowych również poprzez budowę potencjału (ang. *capacity building*).

Właściwe organy administracji publicznej są odpowiedzialne za zapewnienie spójności polityk na rzecz rozwoju w ramach swoich kompetencji oraz za zgodność realizowanych polityk sektorowych z celami zrównoważonego rozwoju.

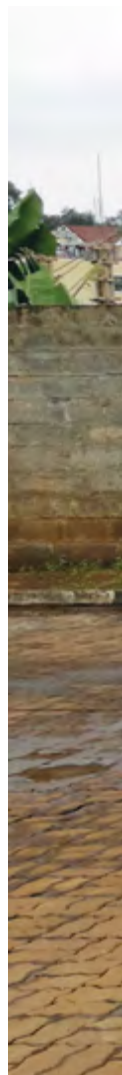
Minister Spraw Zagranicznych, przy współpracy z właściwymi kompetencyjnie ministerstwami i urzędami, uzgodni obszary priorytetowe dla działań w ramach *Spójności polityk na rzecz rozwoju*. Obszary zostaną uwzględnione w *Planie współpracy rozwojowej* w 2021 r. i będą aktualizowane w kolejnych latach.

Organy administracji publicznej co roku przygotowują raport z ich realizacji w wymienionych wyżej obszarach. Dokument będzie prezentowany Radzie Programowej Współpracy Rozwojowej przy Ministrze Spraw Zagranicznych.

---

¹⁷ Zob. Traktat z Lizbony, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej (C306/1), 17 grudnia 2007, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12007L%2FTXT> [dostęp 19 października 2020].

¹⁸ Por. Spójność polityk na rzecz zrównoważonego rozwoju, serwis internetowy OECD, <http://www.oecd.org/gov/pcsd/> [dostęp 19 października 2020].

Kenia. Uczestnicy szkoleń strażackich prowadzonych przez ratowników Polskiego Centrum Pomocy Międzynarodowej; Fot. PCPM

Mjanma. Mobilna klinika- statek dla szpitala w Wakema, będąca elementem wsparcia przez Polską Misję Medyczną działań na rzecz ochrony zdrowia w Delcie Irrawady; Fot. PMM

3

PRIORYTETY POLSKIEJ POMOCY

Priorytety geograficzne i tematyczne *Polskiej pomocy* zostały ustalone na podstawie ewaluacji dotychczasowych działań oraz konsultacji z partnerami strategicznymi. Nasze priorytety będą wspierały wdrażanie *Strategii Polskiej Polityki Zagranicznej*, uwzględniają priorytety Unii Europejskiej w zakresie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE, w tym polityki sąsiedztwa, współpracy rozwojowej i budowania zrównoważonego rozwoju, oraz odpowiadają na globalne wyzwania, które wymagają solidarnej odpowiedzi wszystkich państw zaangażowanych w realizację założeń *Agendy 2030*.

3.1. PRIORYTETY GEOGRAFICZNE

Głównym punktem odniesienia przy definiowaniu priorytetów geograficznych *Polskiej pomocy* jest stworzona i publikowana przez Komitet Pomocy Rozwojowej OECD lista państw uprawnionych do otrzymywania oficjalnej pomocy rozwojowej (ang. *Official Development Assistance*)¹⁹. Kierując się zasadami współpracy rozwojowej, w tym kryterium efektywności, a także mając na uwadze dotychczasowe doświadczenia, przewagi komparatywne oraz zgodność z priorytetami polityki zagranicznej Polski, będziemy koncentrować nasze działania na wybranych obszarach geograficznych.

Priorytetowymi partnerami *Polskiej pomocy* będą wybrane państwa objęte europejską polityką sąsiedztwa, w tym kraje Partnerstwa Wschodniego oraz wybrane państwa z regionu Bliskiego Wschodu, Afryki Północnej i Afryki Subsaharyjskiej. Będziemy udzielać wsparcia zarówno państwom najmniej rozwiniętym, jak i państwom o średnim poziomie rozwoju, w których de facto liczba ludności żyjąca w ubóstwie wciąż jest przeważająca. W perspektywie dziesięciu lat obowiązywania programu, w zależności od potrzeb krajów partnerskich i naszych możliwości, nie wykluczamy rozszerzenia działań na inne obszary geograficzne.

¹⁹ Zob. *DAC List of ODA Recipients Effective for reporting on 2018, 2019 and 2020 flows*, serwis internetowy OECD, http://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-standards/DAC_List_ODA_Recipients2018to2020_flows_En.pdf [dostęp: 19 października 2020].

Kraje priorytetowe *Polskiej pomocy* to te, do których kierujemy najwięcej działań rozwojowych. Będziemy dążyć do przygotowania dla każdego z nich strategii współpracy rozwojowej o minimum trzyletnim horyzoncie czasowym z konkretnymi celami i rezultatami. Każdy taki dokument powstanie w ramach dialogu z miejscowymi instytucjami rządowymi, władzami lokalnymi, partnerami społecznymi oraz innymi podmiotami, z uwzględnieniem procesu wspólnego programowania na rzecz rozwoju Unii Europejskiej, zależnie od specyfiki danego kraju i charakteru wsparcia. Najistotniejsze będzie dla nas dopasowanie oferowanej pomocy do potrzeb naszych partnerów.

Przy wyborze krajów priorytetowych uwzględniamy następujące kryteria:

- » stan i perspektywy rozwoju stosunków z danym krajem w wymiarze politycznym i gospodarczym, jego znaczenie dla szeroko pojętego bezpieczeństwa Polski oraz potencjalne korzyści ze współpracy,
- » potrzeby rozwojowe kraju partnerskiego i możliwości ich zaspokojenia w oparciu o zasoby, którymi Polska dysponuje, w tym zasoby sektora prywatnego,
- » cele polityki zagranicznej Polski, w tym cele społeczne i gospodarcze, w szczególności zwiększanie międzynarodowych zdolności do włączania polskich firm, organizacji społecznych i ekspertów do projektów rozwojowych,
- » stałą obecność dyplomatyczną lub konsularną w danym kraju,
- » bezpieczeństwo personelu zaangażowanego w świadczenie pomocy,
- » doświadczenia z dotychczasowych działań rozwojowych i humanitarnych w danym kraju lub regionie,
- » spójność z działaniami Unii Europejskiej i innych organizacji międzynarodowych, do których należy Polska,
- » możliwość współpracy z innymi krajami oraz partnerami zewnętrznymi.

W oparciu o powyższe kryteria Minister Spraw Zagranicznych, jako organ odpowiedzialny za dział administracji rządowej „sprawy zagraniczne” obejmujący sprawy współpracy rozwojowej, w tym pomocy humanitarnej, i koordynujący tę współpracę, wyznaczy maksymalnie 10 krajów priorytetowych.

Lista krajów priorytetowych *Polskiej pomocy* zostanie uwzględniona w *Planie współpracy rozwojowej* w 2021 r., zgodnie z procedurą opracowywania planu rocznego na podstawie ustawy o współpracy rozwojowej. Lista zostanie poddana dwukrotnie przeglądowi ze względu na ewentualne zmiany społeczno-polityczne na świecie: w trakcie opracowywania *Planu współpracy rozwojowej* w 2024 oraz w 2027 r.

Wyjątkowo, w razie zaistnienia szczególnych, nieprzewidzianych okoliczności, Minister Spraw Zagranicznych będzie mógł dokonywać zmian, po przeprowadzeniu konsultacji z partnerami społecznymi, na liście krajów priorytetowych (poprzez modyfikację, zawężenie lub rozszerzenie tej listy) i również w innych wypadkach, jeżeli taka zmiana będzie uzasadniona realizacją celów polityki zagranicznej RP.

3.2. PRIORYTETY TEMATYCZNE

Zdefiniowane poniżej priorytety wiążą się bezpośrednio z wybranymi celami zrównoważonego rozwoju, opisanymi w *Agendzie 2030*. *Agenda* i określonych w niej 17 celów oraz 169 zadań są dla nas istotnym punktem odniesienia.

Traktując *Agendę 2030* jako integralny zespół wartości i celów, będziemy realizować priorytety tematyczne ze szczególnym uwzględnieniem założeń następujących celów zrównoważonego rozwoju: 16. *Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje*, 4. *Dobra jakość edukacji*, 8. *Wzrost gospodarczy i godna praca*, 10. *Mniej nierówności*, 3. *Dobre zdrowie i jakość życia*, 6. *Czysta woda i warunki sanitarne*, 11. *Zrównoważone miasta i społeczności* oraz 13. *Działania w dziedzinie klimatu*. Priorytetami przekrojowymi programu będą: działania na rzecz klimatu i równouprawnienie kobiet i mężczyzn.

Zdajemy sobie sprawę z uniwersalnego charakteru *Agendy 2030*, powiązań między poszczególnymi celami i zadaniami oraz faktu, że osiąganie rezultatów w obrębie jednego celu może mieć wpływ na inne cele. Jesteśmy przekonani, że polskie doświadczenia i kompetencje najskuteczniej przyczynią się do osiągnięcia konkretnych, widocznych rezultatów w ramach zdefiniowanej grupy celów, którą będziemy poszerzać w miarę nowych potrzeb rozwojowych państw partnerskich i dostępnych środków finansowych.

Cele zrównoważonego rozwoju priorytetowe dla *Polskiej pomocy*²⁰

²⁰ Opracowanie własne na podstawie analizy współpracy dwustronnej i wielostronnej oraz konsultacji wewnętrznych i zewnętrznych przeprowadzonych w 2019 r.

3.2.1. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje

Pokój i bezpieczeństwo to warunek bezwzględny dla rozwoju. A zrównoważony rozwój to większa szansa na trwały pokój i międzynarodową stabilność. Tylko państwa, w których funkcjonują silne i stabilne instytucje, stosowane są zasady dobrego rządzenia, szanowane są prawa człowieka, a obywatele w równym stopniu mają wpływ na decyzje w sprawach, które ich dotyczą, mają szansę na trwały i zrównoważony rozwój.

Dlatego będziemy wspierać wszystkie kraje partnerskie w stosowaniu zasad dobrego rządzenia (ang. *good governance*), poprzez budowanie takich układów instytucjonalnych, które byłyby w stanie realizować politykę zrównoważonego rozwoju, opartego na rzetelnej wiedzy o źródłach i uwarunkowaniach generujących sytuacje konfliktowe i degradacyjne w skali całej cywilizacji, jak również w skali regionalnej i lokalnej.

Chcemy, aby kraje te prowadziły samodzielną, otwartą politykę sprzyjającą zrównoważonemu rozwojowi, opartą o rzetelne obiektywne i niezależne dane. Chcemy, aby opierały się na profesjonalnej administracji, działającej dla dobra publicznego na zasadach określonych w prawie, przy zachowaniu przejrzystości procesów, i aby uwzględniały dialog ze społeczeństwem obywatelskim.

Nasze działania będą zmierzały również do zapewnienia skutecznej ochrony osobom prześladowanym ze względu na religię, wyznanie lub inne przekonania – zarówno poprzez udzielanie pomocy ofiarom tych prześladowań, jak i kierowanie wsparcia do rządów i instytucji walczących z ich przejawami i przyczynami. W ten sposób będziemy realizować wartości chronione w Konstytucji RP, wpisujące się w priorytety polskiej polityki zagranicznej (także w ramach Rady Praw Człowieka ONZ, której Polska jest członkiem w kadencji 2020–2022), oraz idee stojące u podstaw powołania Sojuszu na Rzecz Wolności Religii lub Przekonań (ang. *International Religious Freedom or Belief Alliance*, z udziałem RP).

3.2.2. Równe szanse

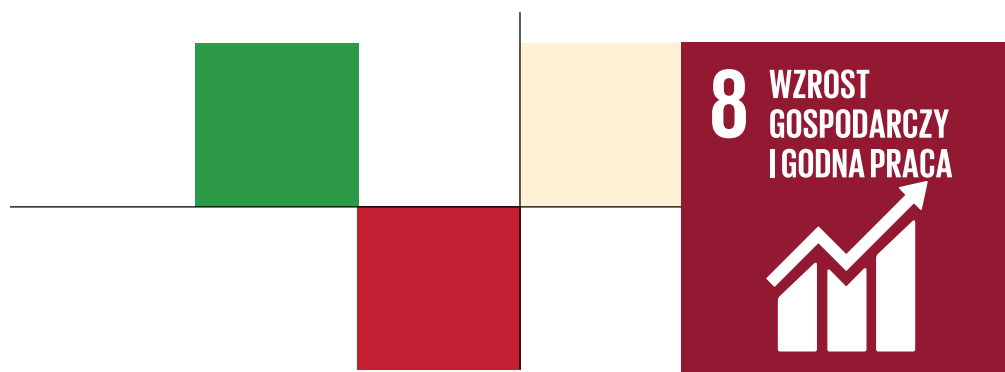
3.2.2.1. Edukacja

Powszechny dostęp do wysokiej jakości kształcenia to większa szansa na trwałą, zrównoważony i pokojowy rozwój państw i społeczeństw. Edukacja ma fundamentalne znaczenie – poziom wykształcenia przekłada się na perspektywy znalezienia godnej pracy, możliwości udziału w życiu społecznym, egzekwowania swoich praw obywatelskich, czy nawet na stan zdrowia.

Dlatego będziemy wspierać dążenia krajów objętych pomocą do zapewnienia każdemu mieszkańcowi równych szans edukacyjnych oraz dobrej jakości edukacji, odpowiadającej współczesnym wyzwaniom i nowoczesnym standardom. Szczególną uwagę poświęcimy wyrównywaniu dostępu do edukacji dziewczynek i młodych kobiet oraz osób z grup zagrożonych wykluczeniem, w tym szczególnie z uwagi na niepełnosprawność, osób wewnątrznie przesiedlonych i uchodźców. Będziemy wspierać edukację obywatelską w szkole, w tym inicjatywy dotyczące kształtowania kultury pokoju, co oznacza też wsparcie edukacji na obszarach objętych konfliktami, w tym także w zakresie prawa humanitarnego i praw człowieka, jak również edukację w zakresie zasad zrównoważonego rozwoju, w tym na temat przyczyn i skutków zmian klimatu. Współpraca będzie obejmowała wszystkie etapy edukacji – począwszy od wychowania przedszkolnego, poprzez edukację wczesnoszkolną i podstawową oraz ponadpodstawową, po kształcenie zawodowe, na poziomie akademickim, a także uczenie się dorosłych. Będziemy także podnosić kwalifikacje zawodowe nauczycieli. Zagraniczni studenci na polskich uczelniach będą mieli dostęp do pomocy w formie stypendiów oraz zwolnień z opłat za naukę. Pomoc ta będzie dostępna dla obywateli wszystkich krajów rozwijających się, a w szczególności dla obywateli krajów priorytetowych polskiej współpracy rozwojowej. Kryteria zwalniania cudzoziemców z opłat za studia ustalane są przez uczelnie w sposób autonomiczny. Uruchamiane będą również dedykowane programy stypendialne, które ułatwią studentom zdobycie wykształcenia i umiejętności, które będą mogli wykorzystać na rzecz poprawy warunków życia w swoich krajach.

Chcemy dążyć do stworzenia społeczeństwa otwartego na wszystkie grupy ludności, w tym grupy dotychczas wykluczone społecznie. Naszym celem jest usuwanie wszelkich barier – zarówno fizycznych, jak i mentalnych – w dostępie do edukacji, w szczególności poprzez działania na rzecz grup i osób, które są pozbawione możliwości uczenia się.

Obok inicjatyw na rzecz wysokiej jakości edukacji w krajach rozwijających się będziemy dążyć do wzmocnienia obecności edukacji globalnej w Polsce na wszystkich szczeblach edukacji formalnej oraz w edukacji pozaformalnej (zgodnie z SDG 4.7).

3.2.2.2. Godna praca

Możliwość wykonywania pracy zarobkowej ma fundamentalne znaczenie dla godności człowieka. Niestety, często warunki i zasady zatrudnienia, zwłaszcza osób z marginalizowanych grup społecznych, urągają podstawowym standardom, wolnościom i są sprzeczne z prawami człowieka. Będziemy wspierać tworzenie nowych miejsc pracy oraz poprawę warunków zatrudnienia, ze szczególnym uwzględnieniem osób zagrożonych wykluczeniem, sytuacji kobiet, osób młodych oraz osób z niepełnosprawnością. Tworzenie godnych warunków pracy jest nierozdzielnie powiązane z przyjęciem przez przedsiębiorstwa odpowiedzialności za poszanowanie praw człowieka, również w zakresie prawa do godnego wynagrodzenia. Zmiany klimatu i próby radzenia sobie z nimi często powodują dalej idące problemy na rynku pracy. Dotyczy to wszystkich przedsiębiorstw, bez względu na ich wielkość, branżę, kontekst działalności, własność i strukturę.

Spółeczeństwa, których członkowie posiadają satysfakcjonującą pracę i płacę, mają większe szanse na zbudowanie zrównoważonych i innowacyjnych gospodarek. Z uwagi na dynamiczne i wielokierunkowe zmiany demograficzne w krajach rozwijających się w najbliższych latach wyzwaniem będzie wspieranie tworzenia dobrej jakości miejsc pracy dostosowanych do potrzeb lokalnych gospodarek i rynków pracy, zwłaszcza w sektorach niskoemisyjnych. Kluczowe znaczenie ma ukierunkowanie działań na młodych. Zaniedbanie tej grupy może znacząco zagrozić realizacji celów zrównoważonego rozwoju i zwiększyć jej podatność na uleganie negatywnym wpływom, zwłaszcza w sytuacjach konfliktu, a także przyczynić się do wzrostu zjawiska nieuregulowanej migracji.

Współpraca skupi się na transferze technologii i wiedzy. Naszym celem będzie promocja pełnego i produktywnego zatrudnienia oraz zapewnienia godnej pracy dla wszystkich.

3.2.2.3. Przedsiębiorczość

Przedsiębiorczość przyczynia się do zmniejszenia bezrobocia, otwiera drogę do innowacyjności i wzrostu gospodarczego, może także przyczynić się do redukcji nierówności społecznych. W krajach rozwijających się stanowi często jedyną możliwość zarobkowania, w sytuacji kiedy państwo nie jest w stanie utworzyć dla swoich obywateli wystarczającej

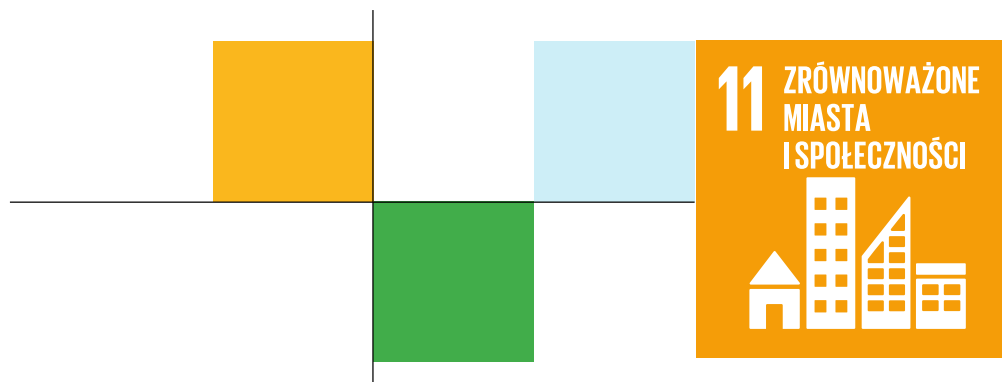
liczby miejsc pracy. Będziemy promować przedsiębiorczość, szczególnie wśród młodzieży i kobiet oraz na obszarach wiejskich. Będziemy wzmocniać mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa w ich rozwoju, by były konkurencyjne i innowacyjne, a także wspierać start-upy. Szczególną wagę poświęcimy młodym przedsiębiorcom rozwijającym swoje pomysły w nowoczesnych, niskoemisyjnych gałęziach gospodarki i wytwarzającym dobra o wysokiej wartości dodanej. Wspieramy produkcję towarów lokalnych.

Będziemy wspierać tworzenie i rozwój już istniejących centrów innowacji, nowoczesnych klastrów biznesowych. Chcemy zapewnić wsparcie regionalnych i lokalnych strategii rozwojowych skierowanych na zrównoważony wzrost gospodarczy. Nasze działania będą służyć zwiększeniu atrakcyjności inwestycyjnej, rozwojowi turystyki, rekreacji, a także promowaniu lokalnej kultury.

3.2.2.4. Redukcja nierówności

Bez redukcji nierówności nie jest możliwe wyeliminowanie ubóstwa. Sytuacja najsłabszych jest miarą rozwoju społeczeństw i państw. Tylko społeczeństwa, które zapewniają równość szans i dostęp do korzyści dla wszystkich swoich członków oraz umożliwiają im wnoszenie pozytywnego wkładu w życie społeczne i gospodarcze, mają szansę na trwałe i zrównoważony rozwój. Nie ulega wątpliwości, że zapewnienie równości płci i wzmocnienie pozycji kobiet i dziewcząt w znaczący sposób może przyczynić się do pobudzenia rozwoju, a przez to do eliminacji ubóstwa, a w regionach dotkniętych konfliktami wzmocnienia stabilności i budowania pokoju. Będziemy dążyć do zmniejszenia istniejących nierówności. Nasze działania skupią się na eliminowaniu dyskryminujących praktyk, praw i polityk we wszystkich obszarach życia, przede wszystkim w obszarze edukacji, gdzie będziemy wspierać wyrównywanie szans edukacyjnych. Będziemy promować polityki i działania na rzecz redukcji nierówności. Będziemy dążyć do wzmocnienia reprezentacji i znaczenia marginalizowanych grup społecznych w procesie decyzyjnym w wymiarze lokalnym, krajowym i międzynarodowym.

3.2.2.5. Zrównoważone miasta

Gwałtowna urbanizacja jest jednym z najważniejszych wyzwań XXI wieku²¹. Z jednej strony rozwój miast przyczynia się do wzrostu gospodarczego. Żaden kraj nie uzyskał statusu kraju o średnich dochodach bez postępu procesu urbanizacji²². Z drugiej strony urbanizacja wpływa na dewastację środowiska naturalnego i pogarszanie warunków życia mieszkańców. Zrównoważony i inkluzywny rozwój może stymulować pozytywne zmiany w funkcjonowaniu miast i życiu ich mieszkańców, a także zmniejszać presję miast na środowisko naturalne.

Dlatego włączymy się w procesy planowania i odnawiania miast w sposób sprzyjający zrównoważonemu rozwojowi i uwzględniający tak potrzeby społeczne, gospodarcze, przestrzenne, jak środowiskowe, w tym przeciwdziałanie zmianom klimatu i adaptację do tych zmian. Inne działania obejmą poprawę jakości życia obywateli, wzmocnienie mechanizmów partycypacji społecznej, rewitalizację zniszczonych obszarów miejskich oraz modernizację miejskich usług komunalnych. Istotnym elementem będzie również ochrona cywilna i rozwój partycypacji społecznej w ochronie cywilnej, wspieranie rozwoju zdolności do reagowania na sytuacje kryzysowe oraz długofalowej adaptacji infrastruktury miejskiej do zachodzących zmian klimatu.

Będziemy dążyć do zaangażowania się w planowanie rozwoju miast, w tym nisko-emisyjnej infrastruktury transportowej oraz zielono-niebieskiej infrastruktury, również poprzez włączanie się w opracowywanie i wdrażanie systemów monitorowania rozwoju społeczno-gospodarczego.

21 Por. *Nowa Agenda Miejska*, Habitat III, United Nations Conference on Housing and Sustainable Urban Development, Quito 2016, <http://habitat3.org/wp-content/uploads/NUA-Polish.pdf> [dostęp: 19 października 2020].

22 Zob. *UN System-Wide Strategy on Sustainable Urban Development*, 26 kwietnia 2019, ONZ (CEB/2019/4/Add.4), <https://un-habitat.org/wp-content/uploads/2019/05/UN-System-Wide-Strategy-on-Sustainable-Urban-Development-1.pdf> [dostęp: 19 października 2020].

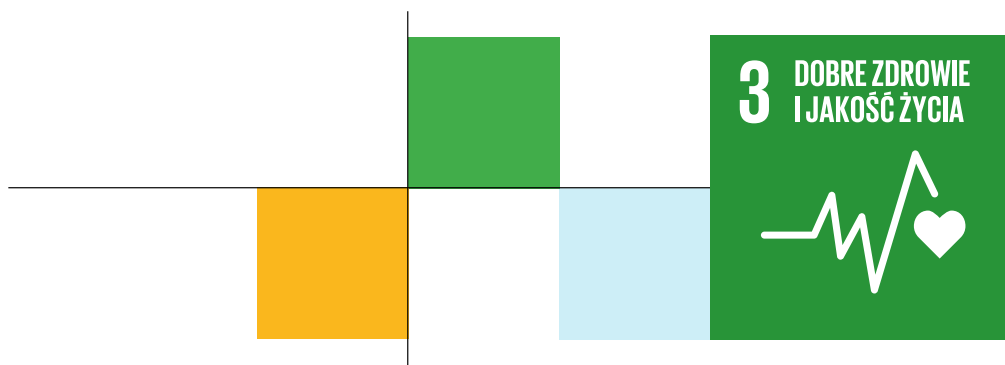
3.2.2.6. Regionalne planowanie rozwoju i rozwój obszarów wiejskich

W krajach słabo rozwiniętych obszary wiejskie zamieszkiwane są przez znaczną część ludności. Mimo wysokiej stopy zatrudnienia w rolnictwie udział mieszkańców wsi w dochodzie narodowym jest w tych krajach nieproporcjonalnie niski. Prowadzi to do niekorzystnych skutków w postaci ubóstwa, rozrywania tradycyjnych więzi rodzinnych i społecznych, czy motywowanej ekonomicznie migracji do miast (oraz do innych krajów, w tym państw UE), która przekłada się na zmniejszanie stabilności i obniżanie poziomu bezpieczeństwa.

Zapobieganie tym negatywnym zjawiskom możliwe jest poprzez wsparcie zrównoważonej produkcji żywności, modernizacji rolnictwa i rozwoju tego sektora, a także wzmocnienie alternatywnych gałęzi gospodarki na obszarach wiejskich. Konieczne są także działania zmierzające do budowy stabilnych instytucji, placówek edukacyjnych i zwiększanie dostępu do służby zdrowia.

Odpowiedzialna społecznie pomoc rozwojowa powinna prowadzić do równomiernego rozwoju regionalnego państw-beneficjentów, niezależnie od stopnia ich urbanizacji.

Również na obszarach wiejskich konieczne są działania zmierzające do budowy stabilnych instytucji, placówek edukacyjnych i zwiększanie dostępu do służby zdrowia oraz wspomaganie rozwoju zdolności do reagowania na sytuacje kryzysowe.

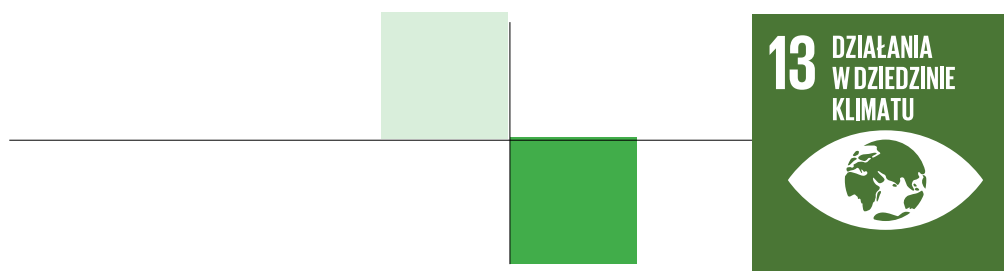
3.2.3. Zdrowie

Zapewnienie wszystkim ludziom dostępu do ochrony zdrowia oraz edukacji zdrowotnej jest podstawą zrównoważonego rozwoju każdego państwa. Zdrowie jest kluczowe dla powodzenia procesów związanych z budową trwałego wzrostu i eliminacją ubóstwa. W ostatnich latach wiele krajów odnotowało duży postęp w zakresie poprawy standardów opieki zdrowotnej. Natomiast nadal pozostało wiele nierozwiązanych problemów, jak choćby zwalczanie chorób zakaźnych, ich przyczyn i rozprzestrzeniania.

Nasze działania skoncentrujemy na poprawie jakości i zwiększeniu dostępności opieki zdrowotnej, szczególnie dla kobiet i dzieci, których sytuacja w tym względzie jest

najtrudniejsza. Będziemy dążyć do zapewnienia szerszego dostępu do usług społecznych i podniesienia jakości tych świadczeń dla osób z grup narażonych na wykluczenie społeczne. Ważnym elementem działań będzie edukacja. Jej celem będzie wymiana wiedzy i doświadczenia ze specjalistami i lokalnym personelem medycznym oraz kształtowanie świadomości higieniczno-prewencyjnej, szczególnie u dzieci i młodzieży. Współpraca z krajami partnerskimi będzie obejmowała wzmacnianie ich zdolności do zapewnienia dostępności i wysokiej jakości usług zdrowotnych swoim obywatelom.

Działania *Polskiej pomocy* obejmą także budowę i modernizację infrastruktury medycznej i sanitarnej, wsparcie rozwoju specjalistycznej opieki zdrowotnej, a także wsparcie funkcjonowania lokalnych ośrodków zdrowia, tworzenia systemów wczesnego ostrzegania i reagowania oraz zarządzania ryzykiem w obszarze zdrowia.

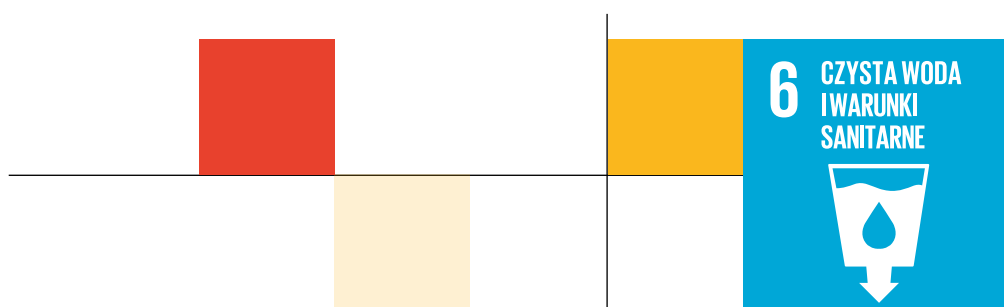

3.2.4. Klimat i zasoby naturalne

Zmiany klimatu, degradacja środowiska naturalnego oraz wymieranie gatunków i populacji generują szereg negatywnych skutków, znacząco ograniczających możliwości rozwoju i wzrostu gospodarczego państw i społeczeństw oraz zagrażających dobrostanowi jednostek. To jedno z największych wyzwań dla ludzkości, narażające wielu ludzi na niebezpieczeństwo braku możliwości normalnej egzystencji i zaspokojenia podstawowych praw, w tym dostępu do zasobów naturalnych. Jest to wyzwanie globalne, wymagające globalnej odpowiedzi i skoordynowanych działań. Zarówno dążenie do neutralności klimatycznej (działania zmierzające do zrównoważenia antropogenicznych emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych), jak i adaptacja do zmian klimatu (przystosowywanie instytucji i infrastruktury do zachodzących zmian) oraz wzmacnianie odporności społeczności na te zmiany wymagają wdrożenia na wszystkich szczeblach, w ścisłym związku z polityką rozwoju każdego kraju.

Polska, która również mierzy się z potężnym wyzwaniem przeprowadzenia transformacji gospodarczo-społecznej w kierunku zrównoważonego rozwoju, może dzielić się swoimi doświadczeniami z innymi państwami. W celu ochrony klimatu będziemy wspierać administrację publiczną w krajach partnerskich na wszystkich szczeblach, w tym w zakresie ochrony środowiska, by była zdolna do zapewnienia skutecznego zarządzania środowiskiem oraz egzekwowania przepisów dotyczących jego ochrony. Ważny będzie

dla nas rozwój zdolności planowania i realizacji polityk zrównoważonego rozwoju, m.in. poprzez włączenie aspektów środowiskowych w politykę społeczną i ekonomiczną tak, aby zaspokajanie potrzeb społecznych i dążenie do zrównoważonego wzrostu gospodarczego odbywały się z troską o klimat i środowisko naturalne. Będziemy zwracać uwagę na kwestie związane z różnorodnością biologiczną, zasobami leśnymi, odnawialnymi źródłami energii, elektromobilnością i aktywną mobilnością. Ze względu na priorytetowość zagadnienia klimatu, będziemy również wspierać projektowanie i wdrażanie polityk związanych z mitygacją zmian klimatu, w tym handlem emisjami oraz ich monitoringiem, oraz zapobieganiem klęskom żywiołowym. Będziemy też dążyć do aktywizacji społeczeństwa. Ważne jest, aby obywatele mieli świadomość, że sami również mogą przyczynić się do zmiany na lepsze poprzez sumienną segregację śmieci czy ograniczenie emisji dwutlenku węgla. W państwach Partnerstwa Wschodniego będziemy ponadto wspierać zbliżenie przepisów wewnętrznych do norm Unii Europejskiej.

3.2.4.1. Czysta woda i warunki sanitarne

Wszyscy ludzie powinni mieć dostęp do czystej wody. Światowe zasoby są obecnie wystarczające, natomiast wyzwaniem stanowi sprawiedliwa ich dystrybucja. Nieodpowiednie gospodarowanie tymi zasobami i braki na poziomie lokalnym prowadzą do wielu zagrożeń. Z tego powodu nasze działania będą służyły poprawie zarządzania gospodarką wodną, zarówno w aspekcie zapewnienia dostępu do bezpiecznej wody do spożycia, racjonalnego wykorzystywania wody we wszystkich sektorach gospodarki, jak i dbania o zachowanie czystych i naturalnych ekosystemów wodnych. Uwzględnimy innowacyjne rozwiązania w tej kwestii. Będziemy podejmować działania edukacyjne na temat wody i higieny sanitarnej. Będziemy wspierać tworzenie systemowych rozwiązań, w tym zmian prawnych, dotyczących zarządzania gospodarką wodną i odpadami. Będziemy dążyć do redukcji zanieczyszczeń produkowanych przez gospodarstwa domowe (zapewnienie właściwych warunków sanitarnych) i sektory gospodarki (ograniczenie stosowania szkodliwych substancji chemicznych i innych szkodliwych materiałów). Naszym dążeniem będzie również zwiększanie potencjału naturalnej retencji wód, które prowadzą do zmniejszenia efektu suszy, a zarazem do zmniejszenia zagrożenia powodziowego.

Chcemy rozszerzyć współpracę międzynarodową i wesprzeć potencjał poszczególnych krajów w podejmowaniu działań i opracowaniu programów związanych z ochroną ekosystemów wodnych i poprawą warunków sanitarnych. Dotyczyć to będzie m.in. zatrzymania wody w miejscu wystąpienia opadów, efektywnej gospodarki wodnej, oczyszczania ścieków, recyklingu i technologii ponownego wykorzystania wody. Podstawą tych działań będą doświadczenia europejskie związane z osiągnięciem celów Ramowej Dyrektywy Wodnej.

3.2.4.2. Lasy i różnorodność biologiczna

Lasy, ze względu na zdolność pochłaniania gazów cieplarnianych, mają kluczowe znaczenie w walce z wpływem działalności człowieka na zmiany klimatu. W ramach *Polskiej pomocy* podejmiemy działania wskazujące na korzyści z prowadzenia trwale zrównoważonej gospodarki leśnej i odpowiedzialnego społecznie zarządzania lasami, w szczególności informacyjne i edukacyjne dotyczące zalesienia i różnorodności biologicznej. Będziemy przeciwdziałać degradacji środowiska naturalnego i dążyć do naprawy lub ograniczenia już powstałych szkód. Będziemy chronić lasy i ekosystemy leśne, narażone obecnie na wylesianie, degradację gruntów i pożary. Położymy nacisk na zachowanie naturalnej równowagi oraz odtwarzanie zdegradowanych ekosystemów i ochronę różnorodności biologicznej. Uważamy, że w tym zakresie konieczne jest połączenie działań administracji publicznej i samorządowej, organizacji pozarządowych, instytucji naukowych, lokalnych społeczności i poszczególnych mieszkańców.

3.2.4.3. Odnawialne źródła energii

Odnawialne, zrównoważone źródła energii mogą zwiększyć dostępność energii elektrycznej, ale też przyczynić się do osiągnięcia neutralności klimatycznej. W krajach Afryki Subsaharyjskiej i na Bliskim Wschodzie coraz większe zapotrzebowanie na energię elektryczną prowadzi do dużej produkcji tej energii z tradycyjnych źródeł. Dzieje się tak mimo coraz szerszego wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Będziemy zatem podejmować działania sprzyjające poprawie efektywności energetycznej oraz rozpowszechnieniu produkcji i stosowania energii ze źródeł odnawialnych. Będziemy wspierać tworzenie norm i ram prawnych regulujących ten sektor, również w zakresie prowadzenia badań nad nowymi technologiami z uwzględnieniem transferu technologii OZE z Polski.

3.2.5. Priorytety przekrojowe *Polskiej pomocy*

Dwa priorytety przekrojowe polskiej współpracy rozwojowej to ochrona klimatu i równość szans kobiet i mężczyzn. Bezprecedensowe zmiany klimatu dotyczą całej planety, wszystkich dziedzin życia i wszystkich społeczności. Zmiany te stanowią główne zagrożenie dla współpracy rozwojowej i osiągnięcia podstawowego celu *Agendy 2030*, którym jest

ograniczenie ubóstwa. Dodatkowo każdy z celów zrównoważonego rozwoju odnosi się do kwestii kobiet, wskazując na ich ogromne znaczenie w zrównoważonym rozwoju świata.

Skuteczna ochrona klimatu wymaga koordynacji działań zarówno na polu ochrony środowiska, jak i polityki gospodarczej i społecznej. Mając na uwadze przekrojowość zjawiska, będziemy promować uwzględnianie kwestii związanych z ochroną klimatu we wszystkich działaniach *Polskiej pomocy*. Polska będzie wspierać kraje partnerskie w ich działaniach zmierzających do ograniczenia negatywnych skutków zmian klimatu i budowania ich zdolności adaptacyjnych do zmian klimatu (w tym ograniczenia ryzyka klimatycznego i zmniejszenia podatności na zagrożenia). Dotyczy to współpracy dwustronnej i wielostronnej oraz tworzenia strategii współpracy rozwojowej dla krajów priorytetowych, planów operacyjnych, tworzenia nowych narzędzi, mechanizmów regulacyjnych i oceny działań. Działania powinny być realizowane zgodnie z zasadami efektywności energetycznej i ograniczenia wytwarzania odpadów.

Cele zrównoważonego rozwoju wskazują na ogromną rolę kobiet w ulepszaniu świata oraz podkreślają, że ich działalność i zdolności konsolidacyjne są kluczem do rozwiązania globalnych problemów²³. Zapobieganie utrwalaniu nierówności i poprawa statusu kobiet stanowią ważny instrument współpracy rozwojowej zarówno w skali mikro, jak i makro, a jednocześnie stanowią cel sam w sobie. Powszechnie uważa się, że równość płci jest istotnym warunkiem trwałej redukcji ubóstwa oraz warunkiem koniecznym zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu²⁴. Zasadę równości szans kobiet i mężczyzn reguluje szereg aktów prawnych i dokumentów krajowych i międzynarodowych, w tym Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. poz. 483, z późn. zm.) i Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 202 z 07.06.2016, s. 1). Równość szans jest nie tylko celem samym w sobie, ale i środkiem w realizacji poszczególnych celów zrównoważonego rozwoju.

²³ Zob. *Równość płci a Cele Zrównoważonego Rozwoju*, dokument przygotowany przez Ośrodek Informacji ONZ w Warszawie, 8 marca 2017, <https://www.un.org.pl/rownosc-plci-a-cele-zrownowazonego-rozwoju> [dostęp: 19 października 2020].

²⁴ Jankowski B., *Współpraca rozwojowa a równość płci*, „Sprawy Międzynarodowe”, 2016 nr 2, s. 105.

4

POMOC HUMANITARNA

Pomoc humanitarna polega w szczególności na zapewnieniu wsparcia, opieki i ochrony ludności poszkodowanej w wyniku konfliktów zbrojnych, klęsk żywiołowych lub innych kryzysów humanitarnych spowodowanych przez czynniki naturalne lub człowieka²⁵. Są to działania mające na celu przede wszystkim ratowanie i ochronę życia i zdrowia.

Polska udziela pomocy humanitarnej zgodnie z *Europejskim konsensusem w sprawie pomocy humanitarnej* (ang. *European Consensus on Humanitarian Aid*²⁶), określonymi w nim zasadami Dobrego Świadczenia Pomocy Humanitarnej, a także z innymi międzynarodowymi wytycznymi, określonymi m.in. przez Organizację Narodów Zjednoczonych i Unię Europejską. Zasady te wynikają z międzynarodowego prawnego dorobku humanitarnego i obejmują m.in. niezależność, bezstronność, neutralność i humanitaryzm. Określają one reguły współpracy z różnymi podmiotami sektora humanitarnego, przy zachowaniu kompetencji właściwych tym instytucjom.

Charakter kryzysów humanitarnych jest coraz bardziej złożony i wykracza poza tradycyjne granice pomiędzy pomocą humanitarną a współpracą na rzecz rozwoju. Sytuacje, które wymagają zaopatrzenia w niezbędną pomoc humanitarną, trwają dłużej i wymagają też wieloaspektowego podejścia. Wymusza to konieczność stworzenia podziału między tradycyjną, natychmiastową pomocą humanitarną a długoterminowym, rozwojowym wsparciem państw dotkniętych przedłużającymi się kryzysami.

W tym kontekście ogromne znaczenie ma inwestowanie w zapobieganie i eliminowanie podstawowych przyczyn powstawania zagrożeń oraz mechanizmy szybkiej reakcji na kryzysy humanitarne i klęski żywiołowe.

Dążąc do zapewnienia najbardziej efektywnej reakcji na przedłużające się kryzysy, będziemy zmierzać do wzajemnego uzupełniania się w naszych wysiłkach działań humanitarnych i rozwojowych oraz wspierania procesów pokojowych (ang. *humanitarian – development – peace nexus*). Odpowiadając na najpilniejsze potrzeby mieszkańców państw dotkniętych kryzysem humanitarnym, jednocześnie będziemy stopniowo wdrażać projekty rozwojowe, mające na celu wzmocnienie potencjału społecznego i gospodarczego tych

²⁵ Zob. art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o współpracy rozwojowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1648 i 2023).

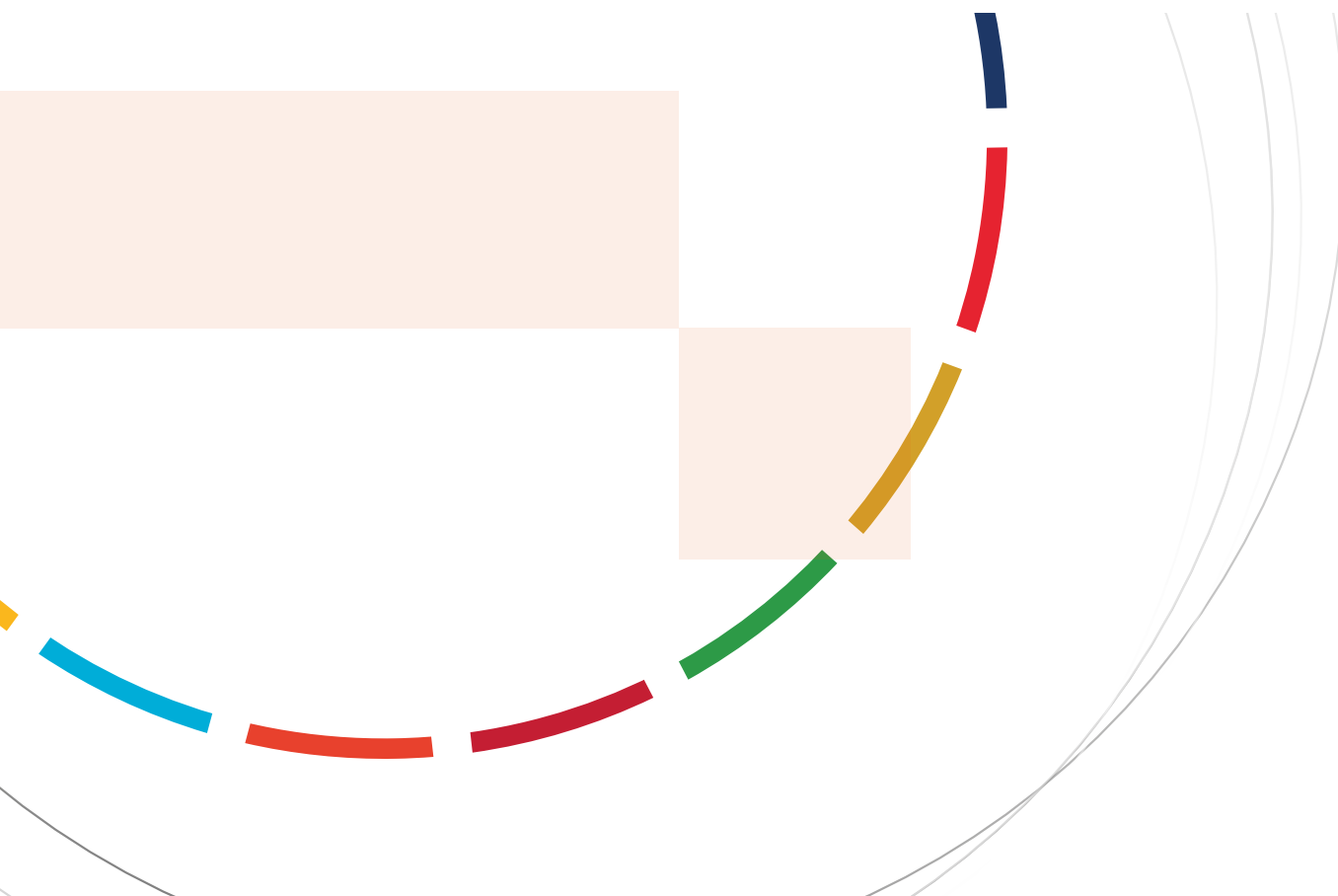
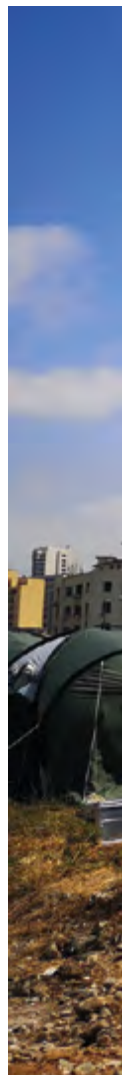
²⁶ Więcej informacji na temat *Europejskiego konsensusu w sprawie pomocy humanitarnej* znajduje się na stronie internetowej Unii Europejskiej, zob. aktualizacja: 12 lipca 2019, https://ec.europa.eu/echo/who/humanitarian-aid-and-civil-protection/european-consensus_en [dostęp: 19 października 2020].

państw. Należy także dostrzec ścisłe powiązania pomiędzy działaniami humanitarnymi, działaniami na rzecz zrównoważonego rozwoju, zapobieganiem konfliktom oraz budowaniem i utrzymaniem pokoju. Należy uwzględnić znaczenie rozwiązań dyplomatycznych i politycznych dla wspierania pokoju i bezpieczeństwa, zgodnie z globalną strategią UE i *Agendą na rzecz zrównoważonego rozwoju*.

Solidarna współpraca państw ma kluczowe znaczenie w obszarze pomocy humanitarnej. Nadal, pomimo ogromnego wysiłku społeczności międzynarodowej, wiele osób poszkodowanych w wyniku kryzysów humanitarnych nie ma szansy na godne życie. Szczególnie istotne jest budowanie samodzielności i ekonomicznej niezależności państw i społeczeństw, do których trafia pomoc humanitarna. W tym kontekście ogromne znaczenie ma inwestowanie w zapobieganie i eliminowanie podstawowych przyczyn powstawania zagrożeń; zaspokajanie potrzeb humanitarnych przy jednoczesnym wzmocnieniu zdolności społeczeństw do radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych.

Pomoc humanitarna, ze względu na swoją specyfikę, będzie świadczona niezależnie od priorytetów geograficznych.

Będziemy współpracować z organizacjami pozarządowymi, wyspecjalizowanymi służbami państwowymi, w tym ratowniczymi, z innymi instytucjami administracji publicznej oraz organizacjami wielostronnymi. Polska pomoc humanitarna uwzględni także strategiczne partnerstwa z międzynarodowymi organizacjami humanitarnymi, aktywność na forum Unii Europejskiej i Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Liban. Działania ratownicze polskiej Państwowej Straży Pożarnej po wybuchu w porcie w Bejrucie; Fot. Ambasada RP w Libanie

Liban. Pomoc humanitarna Polskiego Centrum Pomocy Międzynarodowej dla uchodźców syryjskich w prowincji Akkar w Libanie; Fot. PCPM

5

EDUKACJA GLOBALNA I WOLONTARIAT

Program *Solidarność dla rozwoju* zakłada prowadzenie działań edukacyjnych o stanie świata i na rzecz jego rozwoju, zwanych edukacją globalną. Edukacja globalna to część kształcenia obywatelskiego i wychowania, która rozszerza ich zakres przez uświadamianie istnienia zjawisk i współzależności globalnych. Jej głównym celem jest przygotowanie odbiorców do stawiania czoła wyzwaniom dotyczącym całej ludzkości. Przez współzależności rozumiemy wzajemne powiązania i przenikanie systemów kulturowych, środowiskowych, ekonomicznych, społecznych, politycznych, technologicznych oraz prawnych, w szczególności w zakresie ochrony praw człowieka. Naszą misją jest dzielenie się wiedzą i doświadczeniem w wymiarze lokalnym i globalnym. Jednym z założeń edukacji globalnej jest tłumaczenie potrzeby wdrażania 17 celów zrównoważonego rozwoju i uświadamianie ich znaczenia.

Działania z zakresu edukacji globalnej wpisują się również w realizację celów zrównoważonego rozwoju.

Dużą wagę przykładamy do kreowania właściwych wzorców zachowań w wymiarze lokalnym, regionalnym i globalnym – odpowiedzialności, szacunku, uczciwości, empatii, otwartości, osobistego zaangażowania, gotowości do uczenia się przez całe życie. Naszym celem jest zmiana negatywnych postaw i działań adresatów przedsięwzięć edukacyjnych, w tym postaw dyskryminujących oraz postawy bierności wobec działań na rzecz globalnych wyzwań. Szczególny nacisk zostanie położony na redukcję stereotypów na temat krajów Południa i zadbanie o to, aby nie były one reprodukowane poprzez działania w zakresie edukacji globalnej.

Realizując powyższy cel, instytucje państwowe będą współpracowały na zasadzie partnerstwa z innymi podmiotami odpowiedzialnymi za działania edukacyjne w kraju, w tym ze środowiskiem nauczycielskim i akademickim oraz organizacjami pozarządowymi specjalizującymi się w kształceniu obywatelskim i wychowaniu, które rozszerza zakres pojmowania świata przez uświadamianie istnienia zjawisk i współzależności globalnych. Z kolei w środowisku międzynarodowym będziemy współpracować z wyspecjalizowanymi organizacjami i ich agencjami, aby zaznaczyć globalny charakter działań Polski w procesie naprawy świata. Współpraca z mediami, również w internecie, pozwoli na powielanie dostarczanych wiadomości, a co za tym idzie – tworzenie bazy wiedzy do wykorzystania przez zainteresowanych.

Zamierzamy dążyć do stworzenia dokumentu o charakterze strategicznym i operacyjnym dotyczącym edukacji globalnej w Polsce, który zawierać będzie m.in. cele ogólne i szczegółowe programu edukacji globalnej w Polsce, włączenie perspektywy uczenia się przez całe życie do edukacji globalnej, a także ramy współpracy międzysektorowej oraz współpracy między ministerstwami i innymi instytucjami administracji centralnej na rzecz wspierania rozwoju edukacji globalnej w Polsce.

Działania będą kierowane do szerokiego grona odbiorców: dzieci, młodzieży i dorosłych w ramach różnych form edukacji, w tym edukacji nieformalnej, w szczególności poprzez zwiększanie kompetencji kadr dydaktycznych oraz edukatorów. W ramach Programu będzie promowana edukacja globalna, w tym edukacja klimatyczna, na wszystkich etapach edukacji formalnej zgodnie z realizowaną podstawą programową, Program będzie także promował obecność edukacji globalnej w środowisku szkolnym i akademickim.

Będziemy dążyć do zwiększenia i wzmocnienia zaangażowania mieszkańców Polski w pomoc rozwojową, humanitarną i inne działania służące realizacji celów zrównoważonego rozwoju. Zależy nam szczególnie na bezpośrednim włączeniu się Polaków w pomoc w ramach wolontariatu w krajach rozwijających się. Jesteśmy otwarci także na wymianę dwustronną lub wielostronną. Jest to działanie spójne z celami polskiej polityki rozwojowej.

Nieodłącznym elementem programów wolontariackich powinny być pogłębione szkolenia z zakresu edukacji globalnej.

Dzięki zdobytym doświadczeniom wolontariusze zyskują nowe kompetencje przydatne pracodawcom, organizacjom społecznym i instytucjom edukacyjnym. Cieszą się autorytetem w środowisku zawodowym i otoczeniu prywatnym. Po powrocie do Polski często pełnią funkcję społecznych ambasadorów rozwoju.

Zamierzamy angażować wolontariuszy w działania z zakresu edukacji globalnej. Chcemy tym samym upowszechniać w Polsce wiedzę na temat globalnych wyzwań rozwojowych i promować ideę wolontariatu. Wolontariat rozwojowy i humanitarny pozwoli na budowanie zaplecza eksperckiego w Polsce. Wolontariusze zaznajomieni ze specyfiką wybranych krajów rozwijających się mogą przyczynić się do pełniejszego zrozumienia w polskim społeczeństwie procesów i zjawisk globalnych. Będą oni budować przyjazne i nastawione na współpracę kontakty międzyludzkie w wymiarze międzynarodowym.

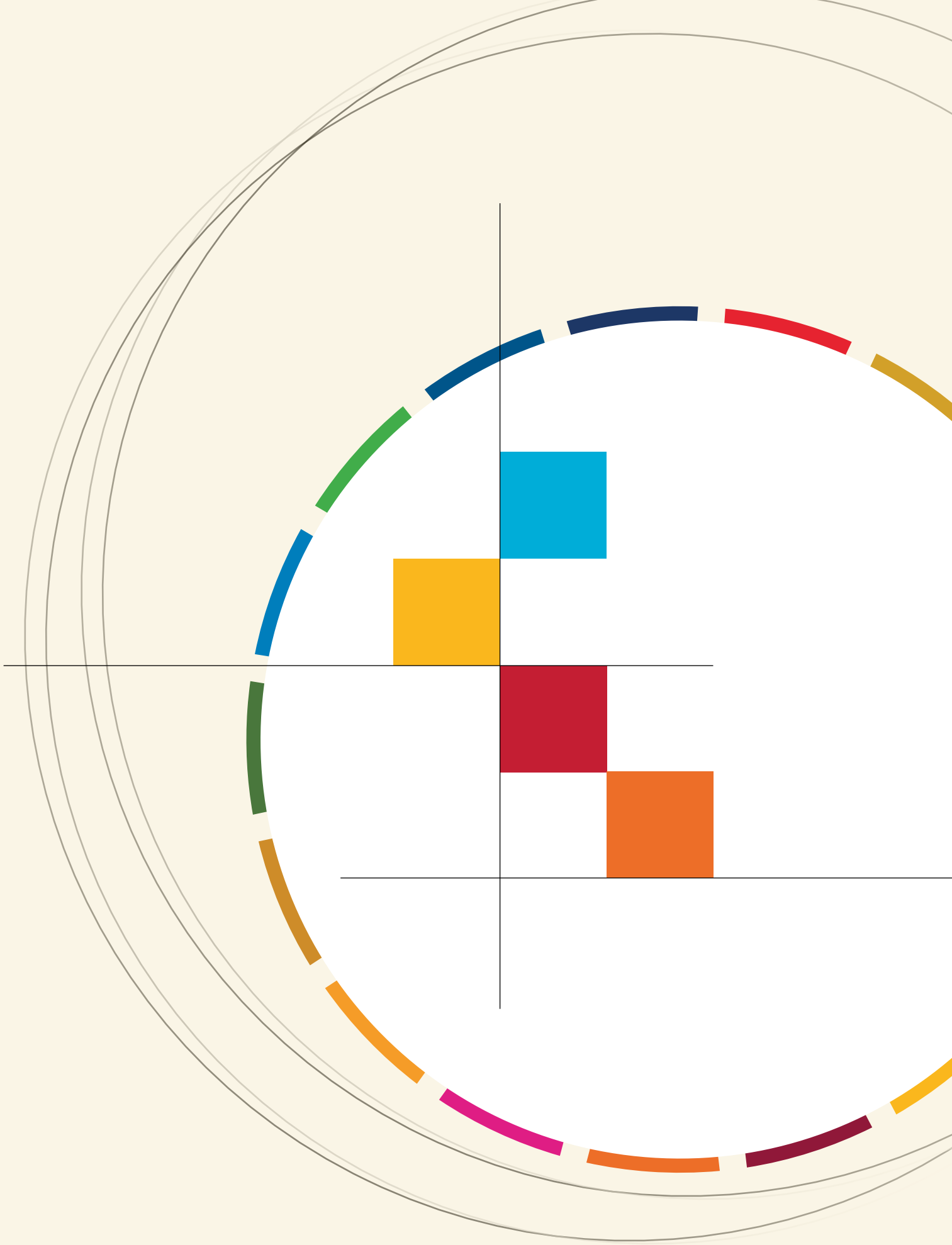

Polska. Zajęcia z zakresu edukacji globalnej w ramach półkolonii „Lato Światozmieniaczy” Fundacji Wyobraź sobie;
Fot. Fundacja Wyobraź sobie

Tanzania,
Wolontariuszka
Centrum
Charytatywno-
wolontariackiego
„Solidarni” podczas
zajęć z dziećmi
z ośrodka Buhangija
w Bugisi dla
dzieci albinoskich,
niesłyszących
i niewidomych;
Fot. Centrum
charytatywno-
wolontariackie
„Solidarni”

6

NARZĘDZIA I PARTNERZY POLSKIEJ WSPÓŁPRACY ROZWOJOWEJ

6.1. NARZĘDZIA

Finansowanie działań rozwojowych odbywa się na podstawie ściśle określonych procedur, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Biorąc pod uwagę wyzwania stojące przed polską współpracą rozwojową, mechanizmy finansowania działań powinny być dostosowywane do zmieniających się potrzeb krajów rozwijających się. W wieloletniej perspektywie programowej, objętej niniejszą strategią, można wskazać dostępne narzędzia i zasignalizować potrzebę wdrożenia nowych, bardziej efektywnych form realizacji współpracy rozwojowej.

Ustawa o współpracy rozwojowej definiuje w sposób otwarty formy współpracy rozwojowej. W przykładowym katalogu wymienia się m.in.:

- » wsparcie lub powierzanie zadań podmiotom uczestniczącym w realizowaniu współpracy rozwojowej,
- » udzielanie kredytów i pożyczek,
- » wpłaty do międzynarodowych organizacji, instytucji, programów i funduszy.

Kilkunastoletnie doświadczenie Polski w udzielaniu pomocy rozwojowej i humanitarnej wskazuje na zasadność rozważenia, czy nie należałoby utworzyć w polskim systemie wyspecjalizowanego podmiotu do wdrażania nowoczesnych narzędzi w obszarze współpracy międzynarodowej. Taki podmiot, np. agencja wykonawcza w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych²⁷, realizując politykę rządu, podejmowałby szerokie spektrum działań pomocowych: nie tylko w formach wprost przewidzianych w ustawie, a niewykorzystywanych z powodu ograniczeń instytucjonalnych (np. współfinansowanie lub udzielanie wsparcia technicznego przy wdrażaniu działań finansowanych w szczególności z budżetów innych państw, Unii Europejskiej lub innych organizacji międzynarodowych), lecz także w drodze zupełnie nowych inicjatyw. Bardziej elastyczne

²⁷ Dz. U. z 2019 r. poz. 869, z późn. zm. Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2019 r. poz. 1622, 1649, 2020 i 2473 oraz z 2020 r. poz. 284, 374, 568, 695, 1175 i 2320.

instrumenty wdrożeniowe, w tym wieloletnie projekty i pozyskiwanie środków z budżetu Unii Europejskiej lub agend międzynarodowych, znacznie zwiększyłyby skalę świadczonej przez Polskę współpracy rozwojowej i – w konsekwencji – wzmocniły pozytywną percepcję naszego kraju na arenie międzynarodowej.

System współpracy rozwojowej wymaga nowoczesnych narzędzi umożliwiających adekwatną reakcję na wyzwania, przed którymi stoi współczesny świat. Powołanie agencji wdrażającej polską współpracę rozwojową w perspektywie objętej strategią, gdyby zapadła taka decyzja, może przyczynić się do wzmocnienia potencjału *Polskiej pomocy* jako instrumentu realizowania celów polskiej polityki zagranicznej. Wspomoże też długofalowe zaangażowanie Polski na rzecz budowania stabilności i zrównoważonego rozwoju w jej międzynarodowym otoczeniu.

Alternatywnie, należałoby przeprowadzić odpowiednie zmiany legislacyjne, umożliwiające sprawniejszą realizację zadań z zakresu współpracy rozwojowej w ramach obecnej struktury instytucjonalnej.

W ramach przeglądu dotychczasowej struktury wdrażania pomocy rozwojowej zostaną wypracowane rekomendacje zmian rozwiązań instytucjonalnych, wraz z oceną korzyści kosztów proponowanych rozwiązań i ich wpływu na wielkość pomocy świadczonej przez Polskę.

6.2. PARTNERZY

Efektywność i skuteczność współpracy rozwojowej jest możliwa tylko przy założeniu partnerstwa różnych podmiotów. Partnerami polskiej współpracy rozwojowej są m.in.: administracja publiczna, samorządy, Fundacja Solidarności Międzynarodowej, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, instytuty badawcze. Katalog ten jest otwarty i pozwala na identyfikowanie nowych możliwości.

6.2.1. Współpraca Rządu RP z podmiotami krajowymi

6.2.1.1. Współpraca z partnerami społecznymi

Partnerzy społeczni współpracy rozwojowej to organizacje pozarządowe, eksperci, akademicy, wolontariusze czy instytucje zaangażowane w pomoc rozwojową, edukację globalną i pomoc humanitarną lub zainteresowane tą tematyką oraz organizacje specjalizujące się w dziedzinach wchodzących w zakres tematyczny współpracy rozwojowej zdefiniowanej w ustawie o współpracy rozwojowej.

Głos partnerów społecznych jest uwzględniany w tworzeniu dokumentów strategicznych oraz operacyjnych. Przedstawiciele organizacji pozarządowych i środowisk akademickich zasiadają w organach opiniotawczo-doradczych, ustanowionych przy ministrze

do spraw zagranicznych, biorą udział w pracach komisji konkursowych i realizują projekty z zakresu współpracy rozwojowej.

W ramach *Wieloletniego programu współpracy rozwojowej na lata 2021–2030* podjęte zostaną działania zmierzające do tworzenia warunków do rozwoju potencjału organizacji pozarządowych w obszarze współpracy rozwojowej.

6.2.1.2 Współpraca z instytucjami publicznymi

Zaangażowane we współpracę rozwojową instytucje publiczne są ważnym partnerem *Polskiej pomocy*. Przedstawiciele administracji państwa zasiadają w organach opiniodawczo-doradczych ustanowionych przy ministrze do spraw zagranicznych, zgłaszają i realizują projekty z zakresu współpracy rozwojowej.

Inicjatywy realizowane przez instytucje publiczne, w tym organy administracji publicznej, będą służyły m.in. wsparciu transformacji systemowej w krajach priorytetowych polskiej współpracy rozwojowej. Złożoność wyzwań trzeciej dekady XXI w. wymaga zapewnienia synergii między działaniami różnych instytucji, których aktywność wspiera realizację priorytetów tematycznych programu polskiej współpracy rozwojowej. W tym kontekście szczególnie istotne jest szerokie spojrzenie, uwzględniające również instytucje publiczne mające wieloletnie doświadczenie i rozszerzające swoje działania na poziom międzynarodowy.

6.2.1.2.1. Współpraca z samorządami terytorialnymi

Szczególną rolę w systemie administracji publicznej odgrywają instytucje jednostek samorządu terytorialnego. Wspólne działania zmierzające do realizacji konkretnych zagadnień istotnych z punktu widzenia lokalnych społeczności są znakomitym sposobem przełamywania stereotypów, barier i uprzedzeń. Doświadczenie uczy, że prowadzą one do uzyskania trwałych, pozytywnych zmian we wzajemnym postrzeganiu się przez lokalne społeczności. Kilkanaście lat intensywnej współpracy zagranicznej pozwoliło polskim samorządom wypracować znaczący kapitał zaufania w środowisku międzynarodowym.

6.2.1.3. Współpraca z sektorem prywatnym

Polska współpraca rozwojowa prowadzona jest zgodnie z Wytycznymi ONZ dotyczącymi biznesu i praw człowieka²⁸. Będziemy zachęcać polskie firmy, by przy podejmowaniu decyzji biznesowych brały pod uwagę także możliwość zaangażowania się w rozwiązywanie globalnych wyzwań gospodarczych, środowiskowych i społecznych. W ten sposób

28. Zob. *Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka. Wdrażanie dokumentu ramowego ONZ „Chronić, szanować i naprawiać”*, Polski Instytut Praw Człowieka i Biznesu, Częstochowa 2014, http://pihrb.org/wp-content/uploads/2014/10/Wytyczne-ONZ-UNGPs-BHR-PL_web_PiHRB.pdf [dostęp: 19 października 2020].

połączymy skuteczne działania w ramach polityki rozwojowej ze wzmocnieniem zdolności eksportowych i inwestycyjnych polskich firm, co przełoży się na sukcesywny wzrost ich zaangażowania w program *Polskiej pomocy* i będzie zwiększać jej efektywność oraz widoczność. Możliwość realizacji interesu ekonomicznego przy okazji działań rozwojowych, podejmowanych przez polskich przedsiębiorców, stanie się zachętą dla kolejnych firm do udziału w takich przedsięwzięciach.

Będziemy wspierać budowę systemu zachęt i wsparcia dla sektora prywatnego tak, by mógł on inwestować w projekty przyczyniające się do zrównoważonego rozwoju na świecie. Wypracujemy instrumenty angażowania sektora prywatnego, które poprzez wykorzystanie środków publicznych do obniżenia ryzyka inwestycji będą zachęcać firmy do inwestowania w krajach najslabiej rozwiniętych, czy też w sektorach niezbędnych do rozwoju społeczno-gospodarczego. Jednym z istotnych narzędzi w tym zakresie pozostaną kredyty międzyrządowe, których udzielenie uwarunkowane będzie w szczególności rozwojowym charakterem finansowanych projektów oraz zapewnieniem udziału polskich podmiotów w ich wdrażaniu.

Zwiększymy również zdolności polskich firm do włączania się w działania organizacji międzynarodowych, w szczególności do udziału w konkursach i przetargach na realizację projektów rozwojowych (indywidualnie i w ramach konsorcjów z partnerami międzynarodowymi). Poprzez stworzenie zasobu ogólnodostępnej wiedzy i organizację szkoleń o istniejących procedurach przetargowych i konkursowych, a także informowanie o wiążących się z tym korzyściach wizerunkowych i ekonomicznych, spowodujemy znaczący wzrost udziału polskich przedsiębiorstw w tego rodzaju projektach.

6.2.2. Współpraca za pośrednictwem organizacji międzynarodowych

Dzięki obecności na forach międzynarodowych Polska bierze udział w kształtowaniu debaty międzynarodowej, współtworzy reguły ich funkcjonowania i wpływa na kierunki podejmowanych działań w ramach międzynarodowej współpracy na rzecz rozwoju zgodnie ze swoimi priorytetami. Zyskuje także możliwość realizacji istotnych – z punktu widzenia polskiej polityki zagranicznej – celów rozwojowych za pośrednictwem wyspecjalizowanych instytucji współpracy wielostronnej. Instytucje te, posiadające mandat międzynarodowy, dysponujące odpowiednim doświadczeniem, wiedzą ekspercką oraz funduszami, mają możliwość koordynacji i dostarczania szerokiej pomocy. Pomoc udzielana tym kanałem stanowi uzupełnienie współpracy dwustronnej, z jednej strony poprzez wsparcie polskich priorytetów na forum organizacji międzynarodowych, z drugiej – poprzez finansowanie działań, które z pewnych względów nie są realizowane drogą działań bilateralnych (oddalenie geograficzne, trudna sytuacja bezpieczeństwa).

W 2018 r. Polska przekazała ponad 60% pomocy rozwojowej w formie składek do budżetu ogólnego UE oraz na rzecz Europejskiego Funduszu Rozwoju. Polska będzie zabiegać o to, by jej priorytety znalazły odzwierciedlenie w unijnych działaniach na rzecz rozwoju poprzez współpracę z innymi państwami członkowskimi na forum Rady Europejskiej

oraz dialog z unijnymi instytucjami i organami – Komisją Europejską, Europejską Służbą Działań Zewnętrznych i Parlamentem Europejskim.

Polska będzie również brać udział we wspólnym wdrażaniu projektów finansowanych ze środków UE i/lub innych państw członkowskich, w tym m.in. będzie włączać się w projekty pomocowe realizowane w ramach programu współpracy bliźniaczej (ang. *Twinning*) i instrumentu pomocy technicznej i wymiany informacji (ang. *Technical Assistance and Information Exchange*, TAIEX).

Współpraca wielostronna realizowana jest także za pośrednictwem innych organizacji międzynarodowych, przede wszystkim instytucji systemu Narodów Zjednoczonych, Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE) oraz wielostronnych rozwojowych instytucji finansowych.

W ramach współpracy wielostronnej Polska wpłaca obowiązkowe składki oraz dokonuje wpłat dobrowolnych, wspierając działania wybranych organizacji służące realizacji celów polskiej polityki zagranicznej i rozwojowej.

Podstawowymi przesłankami do podejmowania decyzji o dobrowolnych wpłatach wielostronnych są efektywność i komplementarność wobec współpracy dwustronnej. Z tego powodu wpłaty będą:

- » kwalifikowane do Oficjalnej Pomocy Rozwojowej,
- » spójne z celami polityki zagranicznej RP oraz będą uwzględniać priorytety określone w *Wieloletnim programie współpracy rozwojowej na lata 2021-2030*,
- » uzupełniające względem dwustronnych przedsięwzięć,
- » subsydiarne – służące celom, które nie będą mogły być realizowane w ramach dwustronnej współpracy rozwojowej,
- » skoncentrowane, co pozwoli na zwiększenie jednostkowych kwot wsparcia tych funduszy i programów, które realizują zadania szczególnie ważne z punktu widzenia priorytetów polskiej pomocy rozwojowej i celów polityki zagranicznej RP.

Ponadto, Polska będzie wspierać działania umożliwiające krajowym podmiotom gospodarczym jak największy udział (w charakterze dostawców/kontrahentów) w projektach pomocowych realizowanych przez organizacje międzynarodowe. Będzie też dążyć do systematycznego zwiększania liczby polskich pracowników zatrudnionych w tych instytucjach.

6.2.3. Współpraca z wielostronnymi bankami rozwoju (Multilateral Development Banks, MDBs)

Jednym z istotnych wymiarów polskiej współpracy rozwojowej realizowanej za pośrednictwem instytucji wielostronnych będzie dalsze zaangażowanie w działalność międzynarodowych banków rozwoju. Będzie ono wzmacniało i uzupełniało nasze bilateralne działania pomocowe.

Mandaty wielostronnych banków rozwoju pozwalają nie tylko na angażowanie środków publicznych donatorów, ale także mobilizację kapitału prywatnego. To z kolei pozwala

na realizację wspólnych inwestycji rozwojowych o dużej skali, które przyczyniają się do wzrostu gospodarczego, tworzenia miejsc pracy, a tym samym ograniczania ubóstwa w krajach rozwijających się.

Współpraca z bankami rozwoju daje Polsce możliwość mobilizowania ich finansowania długoterminowego, przede wszystkim na rzecz projektów infrastrukturalnych i środowiskowych, wspierających gospodarkę niskoemisyjną, promujących doświadczenia transformacji ustrojowej, transformację sektora transportowego, przeciwdziałanie i adaptację do zmian klimatu oraz bezpieczeństwo energetyczne – niezbędne dla zrównoważonego rozwoju naszych partnerów. Banki rozwoju posiadają wieloletnie doświadczenie w realizacji projektów zaawansowanych technicznie i technologicznie. Są również podmiotami tworzącymi i wykorzystującymi innowacje, w tym innowacje finansowe (m.in. *blending* i gwarancje). Współpraca z bankami daje też możliwość włączenia polskiego sektora prywatnego we współpracę rozwojową poprzez udział w międzynarodowych przetargach tych instytucji.

Polska będzie pogłębiać dotychczasową współpracę z Grupą Banku Światowego, Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju oraz Azjatyckim Bankiem Inwestycji Infrastrukturalnych, zarówno poprzez zwiększanie swojej aktywności w organach decyzyjnych banków rozwoju, wpłaty członkowskie, jak i udział w funduszach powierniczych. Jesteśmy również otwarci na współpracę z innymi bankami wielostronnymi.

Do najważniejszych obszarów współpracy z wielostronnymi bankami rozwoju będą należeć m.in. inwestycje infrastrukturalne, a także inwestycje wspierające gospodarkę niskoemisyjną, promowanie doświadczeń transformacji ustrojowej, ochronę środowiska, przeciwdziałanie i adaptację do zmian klimatu i bezpieczeństwo energetyczne naszych partnerów.

Polska będzie zabiegać o przestrzeganie w polityce inwestycyjnej banków najwyższych standardów odpowiedzialności społecznej i środowiskowej oraz zachowanie przez nie spójności z celami i zasadami efektywności współpracy rozwojowej.

7

OD PROGRAMU DO EFEKTÓW

U podstaw działań *Polskiej pomocy* znajduje się dążenie do osiągnięcia konkretnych rezultatów. Koncentracja na realnych celach dostosowanych do potrzeb partnera, wykonywanie określonych zadań, by osiągać zamierzone wyniki, inicjowanie procesów zmian w regionach objętych wsparciem, co z czasem ma doprowadzić do pozytywnych zmian długofalowych.

Osiągnięcie takich rzeczywistych i trwałych rezultatów będzie stanowiło podstawę planowania, podejmowania decyzji oraz realizacji naszych inicjatyw. Dołożymy starań, aby projekty były skrupulatnie monitorowane, a ich rezultaty dobrze udokumentowane. Będziemy dbać o rzetelne informowanie o efektach naszych działań.

Będziemy działać według międzynarodowych standardów, wypracowanych przede wszystkim przez OECD i UE²⁹.

Zdajemy sobie sprawę, że cele strategiczne określone w niniejszym dokumencie osiąga się zazwyczaj stopniowo i w dłuższym czasie. Wiemy, że współpracy rozwojowej na każdym kroku towarzyszy ryzyko. Może ono dotyczyć rozmaitych kwestii, ale najczęściej związane jest z niestabilną sytuacją polityczną w krajach otrzymujących pomoc rozwojową oraz z zagrożeniem konfliktami czy korupcją. Ryzyko wzrasta, jeśli decydujemy się na zaangażowanie sektora prywatnego, który w niestabilnym otoczeniu reaguje szybko – ograniczając lub wycofując inwestycje. Chociaż identyfikacja ryzyka w naszych działaniach jest istotna, dążenie do jego całkowitego wyeliminowania w praktyce oznaczałoby rezygnację z ambitnych celów. Akceptacja ryzyka jest więc niezbędną cechą współpracy rozwojowej, podobnie jak gotowość do zmiany pierwotnych założeń, jeśli wymagają tego okoliczności.

W mierzeniu i ocenie efektywności będziemy opierać się na kryteriach, które są adekwatne do sytuacji w krajach partnerskich. W porozumieniu z partnerami będziemy dążyć do wsparcia budowy w tych krajach systemów monitorowania, w tym doboru wskaźników, które odpowiadają celom zrównoważonego rozwoju, w oparciu o międzynarodowe (ONZ) i krajowe doświadczenia polskiej statystyki publicznej.

²⁹ Ewaluacja polskiej współpracy rozwojowej prowadzona jest zgodnie z zasadami i standardami przyjętymi przez DAC OECD: DAC Quality Standards for Development Evaluation (2010), <https://www.oecd.org/development/evaluation/qualitystandards.pdf>, DAC Principles for Evaluation of Development Assistance (1991), <https://www.oecd.org/development/evaluation/2755284.pdf> oraz wytycznymi Komisji Europejskiej, <https://europa.eu/capacity4dev/article/evaluation-matters> [dostęp: 19 października 2020].

Polska współpraca rozwojowa będzie podlegać również regularnej ewaluacji, a projekty – stałemu monitoringowi.

Mapa logiczna programu³⁰

Opierając się na przesłankach	JEŚLI zapewnimy krajom partnerskim trafne wsparcie	TO uruchomimy mechanizm zmiany	DZIĘKI TEMU uruchomimy zmianę strukturalną
identyfikacja partnerów i diagnoza ich potrzeb	wiedza i narzędzia	odbiorcy pomocy zareagują stopniowo zmieniając swój sposób myślenia	trwała zmiana zachowań odbiorców pomocy
wcześniejsze doświadczenia, ale także nowe koncepcje	sprzyjające otoczenie	a z czasem także swoje działania	sukcesywne, pozytywne zmiany w ich otoczeniu

Chcemy, aby po zakończeniu projektów i programów możliwa była, dokonana nawet po dłuższym czasie, ich rzetelna ocena (ewaluacja). Monitoring i ewaluacja, oparte na wiarygodnych i rzetelnych danych, pomogą w przygotowywaniu, uruchamianiu lub przyspieszaniu procesów zmian oraz w doskonaleniu wykorzystywanych narzędzi.

Obecny program obejmuje dziesięć lat i będzie podlegał śródkresowemu przeglądowi. Zgodnie z ustawą o współpracy rozwojowej na podstawie Programu Ministerstwo Spraw Zagranicznych opracuje i przyjmie plany roczne. Program może podlegać modyfikacjom wynikającym w szczególności ze zmiany sytuacji społeczno-politycznej w danym regionie, przyjęcia nowych rozwiązań legislacyjnych, rozwoju współpracy w ramach Unii Europejskiej, a także w wyniku analizy wniosków wynikających z przeglądu śródkresowego. Modyfikacja Programu każdorazowo wymaga akceptacji Rady Ministrów w drodze uchwały.

Do monitorowania realizacji celów zawartych w dokumentach strategicznych, w szczególności celów zrównoważonego rozwoju, niezbędne są koherentne, porównywalne międzynarodowo wskaźniki, oparte na wysokiej jakości danych, które stanowią podstawę dla dokonywania dziedzinowych porównań krajowych i międzynarodowych, opracowywania przeglądów i raportów.

³⁰ Opracowanie własne na podstawie wyników ewaluacji polskiej współpracy rozwojowej przeprowadzonej w 2013 r.

8

KOMUNIKACJA

Program zakłada prowadzenie wieloaspektowych działań komunikacyjnych: informacyjnych, edukacyjnych i promocyjnych, wewnętrznych i zewnętrznych. Działania te będą spójne z misją i wizją polskiej współpracy rozwojowej we wszystkich jej aspektach.

Komunikacja będzie kierowana do określonych grup docelowych za pomocą odpowiednio dobranych narzędzi wzmocnianych poprzez użycie polskich barw narodowych, godła i flagi RP, znaku graficznego *Polskiej pomocy* oraz innych elementów spójnej identyfikacji wizualnej.

Dotychczasowe doświadczenia komunikacyjne wskazują, że Solidarność kojarzy się z Polską i stanowi naszą markę narodową, a solidarne działania międzynarodowe trwale zacieśniają nasze relacje dwustronne z państwami-beneficjentami działań rozwojowych, humanitarnych i ratunkowych, a także budują pozytywny wizerunek Polski na świecie. Zasadniczym celem informowania o przedsięwzięciach *Polskiej pomocy* (i innych podobnych) będzie wzmocnienie tego wizerunku i pozytywnych skojarzeń z naszym krajem.

Jako państwo członkowskie Unii Europejskiej, ONZ i OECD będziemy informować o polskim zaangażowaniu we wspólnocie międzynarodowej na rzecz wdrażania celów zrównoważonego rozwoju. Prowadzone tam przez Polskę działania edukacyjne, informacyjne i promocyjne mają przyczynić się do podnoszenia świadomości społecznej na temat roli naszego kraju na arenie międzynarodowej, do zrozumienia międzynarodowych zobowiązań Polski oraz jej zaangażowania w rozwiązywanie wyzwań globalnych.

Wytyczne komunikacyjne określą narzędzia i sposób ich wykorzystania przez organizatorów, realizatorów i beneficjentów pomocy, a także zasady dotyczące informowania o krajach rozwijających się, związane z poszanowaniem godności przedstawianych osób, wrażliwością międzykulturową i rzetelnością przekazu.

Opracowanie i redakcja:
Ministerstwo Spraw Zagranicznych,
Departament Współpracy Rozwojowej

Projekt graficzny i łamanie:
Heroldart.com

Papier certyfikowany ekologiczny, 99% makulatury

Warszawa 2021

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

**Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP
Departament Współpracy Rozwojowej**

al. J. Ch. Szucha 23
00-580 Warszawa
Tel.: +48 22 523 84 12
www.polskapomoc.gov.pl
twitter.com/polskapomoc
polskapomoc@msz.gov.pl

ISBN: 978-83-66213-56-2